

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/I/2019/36086129769336068

**Komparácia zahraničnoobchodnej pozície krajín V4 a jej
vplyv na vývoj podnikateľského prostredia**

Diplomová práca

2019

Bc. Alexandra Gombitová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

**Komparácia zahraničnoobchodnej pozície krajín V4 a jej
vplyv na vývoj podnikateľského prostredia**

Diplomová práca

Študijný program: Manažment medzinárodného obchodu

Študijný odbor: 3.3.18 Medzinárodné podnikanie

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: Mgr., Ing. Gabriela Sopková, PhD.

Bratislava 2019

Bc. Alexandra Gombitová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a uviedla som všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Bc. Alexandra Gombitová

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa rada pod'akovala mojej vedúcej záverečnej práce Mgr., Ing. Gabriele Sopkovej, PhD. za odborné vedenie, cenné rady, pripomienky a usmernenia, ktoré mi poskytla pri vypracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

GOMBITOVÁ, Alexandra: Komparácia zahraničnoobchodnej pozície krajín V4 a jej vplyv na vývoj podnikateľského prostredia. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – vedúci diplomovej práce: Mgr., Ing. Gabriela Sopková, PhD. – Bratislava: OF EU, 2019, 71 s.

Cieľom diplomovej práce je zhodnotenie zahraničnoobchodnej pozície Vyšehradskej skupiny a analyzovať jej vplyv na vývoj podnikateľského prostredia v týchto krajinách. Diplomová práca je rozdelená do piatich kapitol a obsahuje 8 grafov a 14 tabuliek. Prvá kapitola sa venuje vymedzeniu pojmu podnikateľského prostredia a charakterizuje jeho štruktúru. Zároveň sa táto kapitola venuje charakteristikám vybraných indexov a Vyšehradskej skupiny. Druhá kapitola obsahuje vytýčenie hlavného i vedľajších cieľov. Tretia kapitola sa venuje metodike a metódam, ktoré boli použité na vypracovanie záverečnej práce. Štvrtá kapitola sa zaoberá analýzou zahraničného obchodu krajín V4 na základe RCA indexov a podporou zahraničnoobchodnej politiky. Následne porovnáva dosiahnuté pozície krajín V4 a hlbšie analyzuje jednotlivé oblasti hodnotenia vybraných indexov, ktorými sú Index globálnej konkurencieschopnosti, Index ekonomickej slobody a Doing Business. Na základe porovnania a zhodnotenia zahraničnoobchodnej pozície, výsledkom práce sú návrhy a odporúčania riešenej problematiky, ktoré by mohli zlepšiť podnikateľské prostredie v krajinách V4.

Kľúčové slová:

podnikateľské prostredie, Vyšehradska skupina, Index globálnej konkurencieschopnosti, Index ekonomickej slobody, Index Doing Business

ABSTRACT

GOMBITOVÁ, Alexandra: Comparison of foreign trade position of V4 countries and its impact on development of business environment. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Thesis supervisor:Mgr., Ing. Gabriela Sopková, PhD. – Bratislava: FC UE, 2019, 71 p.

The aim of my thesis is to evaluate the foreign trade position of the Visegrad Group and to analyze its impact on the development of the business environment in these countries. The work is divided into five chapters and contains from 8 graphs and 14 tables. The first chapter is devoted to definition of the business environment and characterizes its structure. This chapter deals with the characteristics of selected indices and the Visegrad Group. The second chapter contains from the main and secondary objectives. The third chapter deals with the methodology and methods that were used for preparation the final thesis. The fourth chapter deals with the analysis of foreign trade of V4 countries based on RCA indexes and support of foreign trade policy. It compares the achieved positions of the V4 countries and analyzes the individual areas of evaluation of selected indices, which are the Global Competitiveness Index, the Economic Freedom Index and the Doing Business. Based on the comparison and evaluation of the foreign trade position, the result of my thesis are proposals and recommendations that could improve the business environment in the V4 countries.

Key words:

business environment, Visegrad Group, Global Competitiveness Index, Economic Freedom Index, Doing Business Index

OBSAH

Zoznam skratiek	9
Úvod	10
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	12
1.1 Pojem podnikateľské prostredie	12
<i>1.1.1 Štruktúra podnikateľského prostredia</i>	<i>13</i>
1.2 Meranie kvality podnikateľského prostredia	17
<i>1.2.1 Index globálnej konkurencieschopnosti</i>	<i>17</i>
<i>1.2.2 Index ekonomickej slobody.....</i>	<i>19</i>
<i>1.2.3 Index Doing Business</i>	<i>23</i>
1.3 Postavenie krajín V4 v medzinárodnom obchode	25
2 Cieľ práce	31
3 Metodika práce a metódy skúmania	32
4 Výsledky práce	33
4.1 Zahraničný obchod krajín Vyšehradskej skupiny.....	33
<i>4.1.1 Analýza prostredníctvom indexu RCA 1</i>	<i>36</i>
<i>4.1.2 Analýza prostredníctvom indexu RCA 2</i>	<i>39</i>
<i>4.1.3 Podpora zahraničnoobchodnej politiky v krajinách V4</i>	<i>42</i>
4.2 Analýza podnikateľského prostredia pomocou vybraných indexov	45
<i>4.2.1 Index globálnej konkurencieschopnosti</i>	<i>46</i>
<i>4.2.2 Index ekonomickej slobody.....</i>	<i>49</i>
<i>4.2.3 Easy of Doing Business</i>	<i>53</i>
5 Návrhy na zlepšenie	61
Záver	65
Zoznam použitej literatúry	68

Zoznam skratiek

ASEAN – Združenie národov juhovýchodnej Ázie

CZK – Česká koruna

ČEB – Česká exportná banka

ČR – Česká republika

EGAP – Exportná garančná a poisťovacia spoločnosť

EUR - Euro

EÚ – Európska únia

GCI – Index globálnej konkurencieschopnosti

HDP – Hrubý domáci produkt

HU – Maďarsko

HUF – Maďarský forint

KUKE - Korporácia pre poisťovanie exportných úverov

MMF – Medzinárodný menový fond

OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

PO – Právnická osoba

SR – Slovenská republika

USD – Americký dolár

V4 – Vyšehradská skupina/štvorka

WB – Svetová banka

WEF – Svetové ekonomické fórum

Úvod

Podnikateľské prostredie pozostáva z viacerých faktorov, ktoré môžu priamo alebo nepriamo ovplyvňovať celkový výkon a udržateľnosť podniku. Vplyvom globalizácie a rýchlych technologických zmien sa menia trhové podmienky a tým dochádza k zmene podnikateľského prostredia. Pre úspešné fungovanie podniku na trhu je kľúčové pochopenie a prispôbienie sa prostrediu v ktorom sa nachádza. Podnikateľské prostredie predstavuje nielen hrozby, ale aj nové príležitosti pre podnik. Preto je nesmierne dôležité, aby bol podnik schopný identifikovať prebiehajúce zmeny a nielen sa týmto zmenám prispôbil, ale využil ich ako príležitosť na dosiahnutie konkurenčnej výhody.

Cieľom predkladanej diplomovej práce je zhodnotiť zahraničnoobchodnú pozíciu krajín V4 a analyzovať jej vplyv na vývoj podnikateľského prostredia. Praktická časť sa zaoberá najmä komparáciou krajín V4 na základe troch vybraných indexov. Konkrétne ide o Index globálnej konkurencieschopnosti, Index ekonomickej slobody a Doing Business.

Táto diplomová práca pozostáva z piatich kapitol. Prvá kapitola obsahuje teoretické vymedzenie pojmu podnikateľské prostredie a zároveň štruktúry podnikateľského prostredia. Ďalej definuje meranie kvality podnikateľského prostredia prostredníctvom vybraných indexov, kde uvádza aj spôsoby výpočtu indexov potrebné pre stanovenie pozície krajiny. Následne sa venuje stručnej charakteristike vzniku Vyšehradskej skupiny a jej súčasnému postaveniu v medzinárodnom obchode. Druhá kapitola obsahuje hlavný cieľ práce a niekoľko čiastkových cieľov, ktoré súvisia s naplnením hlavného cieľa. Tretia kapitola obsahuje metodiku a metódy, ktoré sa využili pre spracovanie záverečnej práce. Štvrtá kapitola pozostáva z dvoch podkapitol. Prvá podkapitola analyzuje zahraničný obchod krajín V4 a prostredníctvom indexov RCA analyzuje v ktorých komoditných skupinách dosahujú krajiny V4 komparatívne výhody. Následne sa táto podkapitola venuje podpore zahraničnoobchodnej politiky štátov pri exportovaní tovarov a služieb. Druhá podkapitola porovnáva dosiahnuté pozície medzi krajinami v hodnotených indexoch. Index globálnej konkurencieschopnosti krajín V4 je znázornený prostredníctvom radarového grafu. Táto časť práce sa venuje aj faktorom, ktoré obmedzujú podnikanie v jednotlivých krajinách. Index ekonomickej slobody ponúka porovnávanie krajín V4 na základe dosiahnutých pozícií medzi rokmi 2013 – 2019, následne rozoberá príslušné piliere tohto indexu. Podobne je to aj v prípade hodnotenia

Doing Business, ktorý najprv ponúka prehľad o vývoji pozícií krajín V4 a následne sa venuje podrobnejšej analýze pri jednotlivých oblastiach.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Kľúčovým faktorom úspechu akéhokoľvek podniku je pochopenie prostredia v ktorom sa nachádza. Preto je nesmierne dôležité vedieť o rôznych zložkách podnikateľského prostredia. Sú to zložky, ktoré ovplyvňujú veľa aspektov podnikania, vrátane ceny ponúkaných produktov, distribučného systému alebo personálnej politiky. Nasledujúca kapitola sa zaoberá vymedzením pojmu podnikateľské prostredie a zároveň štruktúry podnikateľského prostredia. Rovnako sa venuje meraniu kvality podnikateľského prostredia prostredníctvom zvolených indexov, ktoré plnia podstatnú úlohu pri porovnávaní dosiahnutej zahraničnoobchodnej pozície krajín V4.

1.1 Pojem podnikateľské prostredie

Ekonomická teória ponúka viacero definícií podnikateľského prostredia, ktoré sa môžu v niektorých častiach od seba odlišovať. Avšak, podstatnou črtou každej definície je, že podnikateľské prostredie chápeme ako súbor faktorov, ktoré obklopujú podnik ako zvnútra tak aj zvonka. Jednotlivé faktory, ktoré ovplyvňujú činnosť podniku, dokáže sám podnik usmerňovať, iné nezávisia od jeho rozhodnutí.¹

Pojem podnikateľské prostredie tak môžeme charakterizovať ako prostredie, ktoré pôsobí na fungovanie podniku priamo alebo nepriamo. Pozostáva zo súboru externých a interných faktorov, ktoré ovplyvňujú jeho činnosť. Medzi externé faktory patria ekonomické, politicko-právne, technologické, demografické, kultúrne a ekologické aspekty, ktoré podnik nedokáže kontrolovať. Naopak, interné faktory je možné kontrolovať podnikom. Patria sem zákazníci, dodávatelia, konkurencia a štruktúra podniku.²

Podnikateľské prostredie je ovplyvňované predovšetkým legislatívnymi normami národnej ekonomiky. Riadiace inštitúcie prostredníctvom rôznych nástrojov a politík dokážu ovplyvňovať podnikateľské prostredie, a to buď stimulačne, čiže zvyšujú atraktivitu domácej krajiny pre zahraničných investorov alebo na strane druhej, potenciálnych investorov odrádzajú od investovania. Nielen štátne orgány sa snažia o úspech podnikov na trhu ale aj iné subjekty, ako napr. mimovládne organizácie, vedci, integračné združenia a pod. Atraktivita krajiny do určitej miery závisí od nerastných

¹ KARELOVÁ, K. 2016. Komparácia kvality podnikateľského prostredia krajín V4. [elektronický zdroj]. In *Almanach: Vedecký časopis*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, Ekonomická univerzita v Bratislave, 06/2016. 11. Ročník, č.2, s. 68. [cit. 2019. 01. 28]. ISSN 1339-3502. Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_2-2016_spolu_1.pdf>

² HIRIYAPPA, B. 2018. *Business Environment*. 1. vyd. Praha: PublishDrive, 2018. s. 6. ISBN 978-1521258767.

surovín, ktorými daná krajina disponuje. Nemenej dôležité faktory, ktoré ovplyvňujú výber krajiny pre investovanie je očakávaný dopyt na trhu, otvorenosť krajiny, klientelizmus a miera vymožitelnosti práv.³

Konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia môžeme dosiahnuť prostredníctvom podnikov, ktoré vyrábajú produkty, resp. poskytujú služby s pridanou hodnotou na domácom trhu. Ak podnik má byť konkurencieschopný, je nevyhnutné sledovať zmeny na trhu a včas na ne zareagovať. Následným uvedením inovatívnych produktov na trh, podnik dosiahne konkurenčnú výhodu.

Pre úspešné fungovanie podniku na trhu je kľúčové pochopenie a prispôsobenie sa prostrediu v ktorom sa nachádza. V prípade zmeny vládnej politiky, musí podnik tieto zmeny akceptovať a prispôbiť sa tak novej politike. Keďže podnikateľské prostredie je zložené z viacerých foriem prostredia, je dôležité poznať všetky aspekty podnikania.

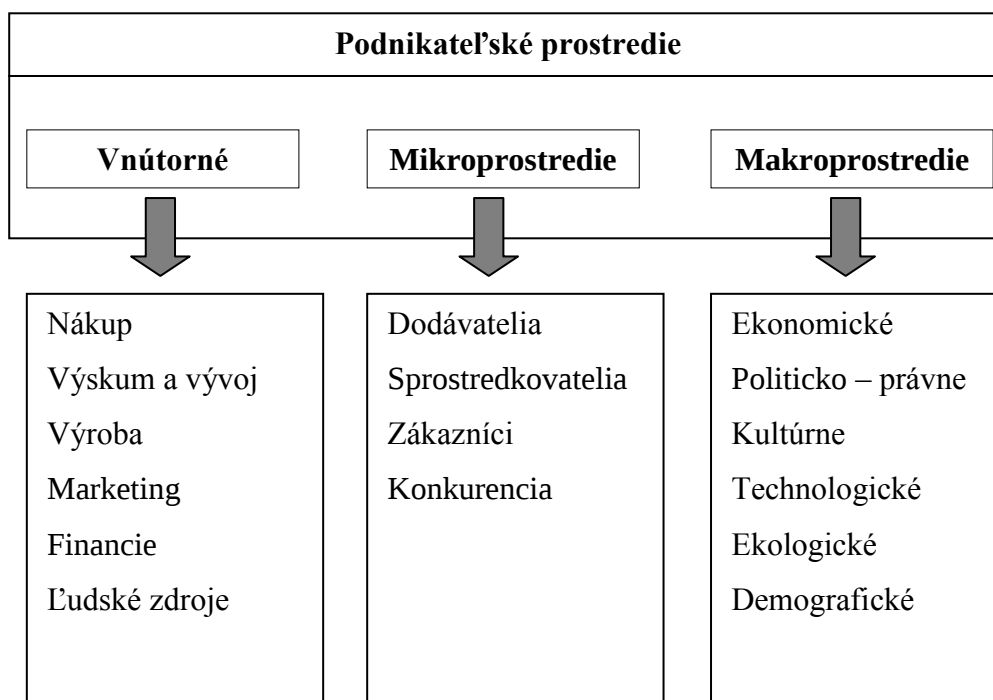
1.1.1 Štruktúra podnikateľského prostredia

Podnikateľské prostredie pozostáva z troch úrovní: z *vnútorného prostredia*, *mikroprostredia* a *makroprostredia*. Vnútorné prostredie je zložené zo samotnej spoločnosti a jej organizačnej štruktúry. Do mikroprostredia patria faktory, ktoré podnik môže svojou činnosťou kontrolovať a koordinovať vzájomné vzťahy. Faktory makroprostredia podnik nemôže kontrolovať v dôsledku neustálych zmien, či už právnych, ekonomických alebo technologických. Makroprostredie tak ponúka široké spektrum príležitostí, prípadne hrozieb, ktoré ovplyvňujú rozhodujúcu činnosť podniku.⁴

³KARELOVÁ, K. 2016. Komparácia kvality podnikateľského prostredia krajín V4. [elektronický zdroj]. In *Almanach: Vedecký časopis*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, Ekonomická univerzita v Bratislave, 06/2016. 11. Ročník, č.2, s. 69. [cit. 2019. 01. 28]. ISSN 1339-3502. Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_2-2016_spolu_1.pdf>

⁴HIRIYAPPA, B. 2018. *Business Environment*. 1. vyd. Praha: PublishDrive, 2018. s. 37. ISBN 978-1521258767.

Graf 1 Rozdelenie podnikateľského prostredia

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: KITA, J. a kol. 2010. *Marketing*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 72-76. ISBN 978-80-8078-327.3.

Dodávateľia – predstavujú dôležitú súčasť mikroprostredia. Dodávateľom môže byť podnik alebo jednotlivec, ktorý zabezpečuje všetky potrebné suroviny alebo komponenty na zhotovenie požadovaného produktu. Cieľom podniku je zabezpečenie efektívnych dodávok vstupov, t. z. zabezpečenie pravidelných dodávok vstupov potrebných na výrobu. Pri nepravidelných dodávkach musí podnik disponovať väčšími zásobami hlavných surovín, čo v konečnom dôsledku prispieva k zvyšovaniu nákladov a tým pádom k znižovaniu zisku.

Sprostredkovatelia – môžeme ich charakterizovať ako primárne prepojenie medzi výrobcami a konečnými spotrebiteľmi. Hlavnou úlohou sprostredkovateľov je preprava tovaru z miesta výroby do miesta určenia. Okrem uvedeného, predstavujú dôležité články pri rozhodovaní o distribúcii a následného predaja produktov zákazníkovi. Medzi marketingových sprostredkovateľov patria obchodníci (veľkoobchodníci i maloobchodníci), zástupcovia alebo distribučné podniky.

Zákazníci – predstavujú konečných spotrebiteľov, ktorý daný produkt alebo službu nakupujú, resp. využívajú. Rozhodujúcim faktorom prežitia podniku na trhu alebo jeho rast predstavuje spokojnosť zákazníkov. Úspech podniku tak závisí od neustáleho zlepšovania kvality svojich výrobkov pre spotrebiteľov.

Konkurencia – v podnikateľskom prostredí si podniky navzájom konkurujú v cenovej i necenovej oblasti. Pod necenovou súťažou si môžeme predstaviť reklamné nástroje alebo sponzorovanie udalostí (zvyčajne ide o športové udalosti), ktorými sa snaží prezentovať svoje výrobky. Podľa Kitu, úspešný podnik je taký, ktorý dokáže uspokojovať potreby zákazníkov lepšie ako konkurencia. Na základe toho vyplýva, že podnik by sa okrem orientácie na potreby zákazníkov mal venovať aj stratégiám konkurenčných podnikov a následne zvoliť vhodnú vlastnú stratégiu.⁵

Ekonomické prostredie - celková hospodárska situácia v krajine ovplyvňuje riadenie a rozhodovanie sa v kľúčových otázkach podnikov. Ekonomické prostredie tak pozostáva z viacerých faktorov, ktoré majú dosah na výkon podnikov. Prvý dôležitý faktor predstavuje *daňová záťaž*. Ide o určitú sumu peňazí, ktorú odvádza podnikateľský subjekt alebo jednotlivec do štátneho rozpočtu. Snahou krajín je poskytnúť optimálnu daňovú záťaž, ktorá nezaťažuje podnik a nestráca tak motiváciu na realizáciu podnikateľskej činnosti. Dopyt konečných spotrebiteľov po výrobkoch a službách do významnej miery závisí aj od sadzby dane z pridanej hodnoty a spotrebných daniach. *Makroekonomické ukazovatele* tiež ovplyvňujú rastový potenciál podnikov v danom hospodárstve. Od vývoja makroekonomických ukazovateľov tak závisí cena vstupného materiálu a celková kúpyschopnosť obyvateľstva. Najčastejšie sa analyzuje vývoj a tempo rastu HDP, inflácia, nezamestnanosť, devízový a menový vývoj. S hospodárskym rastom v krajine, rastie aj kúpna sila spotrebiteľov. Miera inflácie a devízové kurzy majú predovšetkým vplyv na podniky realizujúce cezhraničné operácie.⁶

Politicko-právne prostredie - ovplyvňuje podnik prostredníctvom presadzovania záujmov vládnej koalície, resp. opozície. Politické subjekty prostredníctvom štátom uznaných noriem alebo zákonov ovplyvňujú činnosť každého podniku. Právna norma vysvetľuje, aké má podnik povinnosti a práva v krajine, v ktorej vykonáva podnikateľskú činnosť. Medzi hlavné normy, ktoré upravujú podnikateľské postavenie v SR patrí: Obchodný zákonník, Živnostenský zákonník, Zákon o účtovníctve, Občiansky zákonník, atď. Vstup Slovenskej republiky do Európskej Únie si vyžiadal prispôsobenie sa smerniciam uplatňovaných v krajinách EÚ. Okrem vyššie uvedených zákonov, existuje množstvo ďalších, nemenej dôležitých zákonov a rôznych smerníc, ktoré upravujú postavenie podnikateľov. Dôležitou

⁵ KITA, J. a kol. 2010. *Marketing*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 74-75. ISBN 978-80-8078-327-3.

⁶ SYNEK, M. - KISLINGEROVÁ, E. a kol. 2010. *Podniková ekonomika*. 5 vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 20. ISBN 978-80-7400-336-3.

súčasťou právneho prostredia je vymožitelnosť práv, ktorá je spojená s nezávislosťou a dôveryhodnosťou súdov.

Kultúrne prostredie – samotnú „kultúru môžeme definovať ako určitú skupinu ľudí, ktorá vytvára vzor vzťahov a správania sa v spoločnosti.“⁷ Správanie jednotlivca tak ovplyvňujú rôzne činitele, napr. rodina, škola, priatelia, náboženstvo, atď. Kultúrne prostredie má teda vplyv na správanie sa spotrebiteľa na trhu. Kultúra predstavuje spoločné prvky a hodnoty celej skupiny. Na svete existuje mnoho kultúrnych etníc, ktoré sa od seba viac či menej odlišujú. Medzi najvýraznejšie rozdiely medzi kultúrami patrí jazyk, spôsob obliekania a stravovania alebo neverbálna komunikácia. Niektoré krajiny disponujú výraznou gestikuláciou (Španielsko), iné krajiny sú striedejšie v gestikulácii (Veľká Británia). Preto na obchodnom rokovaní, môže medzi zahraničnými partnermi dôjsť k nepochopeniu signálov neverbálnej komunikácie.

Kultúrne prostredie ovplyvňuje aj stupeň otvorenosti ekonomiky, t. j. zapojenie sa krajiny do medzinárodného obchodu. Rozdeľuje krajiny na *kultúrne otvorené* a *kultúrne uzavreté*. Medzi krajiny s otvorenou kultúrou môžeme zaradiť, napr. USA, ktorá sa vyznačuje vysokým individualizmom, ráznym postojom a názorom a racionálnym myslením. Na druhej strane, kultúrne uzavretými krajinami sú prevažne krajiny ázijské a africké. Tieto krajiny sa vyznačujú prevažne kolektivismom, ktorý je spojený s vysokou hierarchiou spoločností. Záujmy celej spoločnosti tak prevládajú nad záujmami jednotlivca.⁸

Technologické prostredie – v súčasnosti predstavujú technológie a inovácie hlavný zdroj dosahovania čo najlepších hospodárskych výsledkov podniku. Motívom podnikov k expanzii technologického pokroku je možnosť vyrábať určitý produkt lacnejšie. Preto je nevyhnutné, aby podniky sledovali trendy v technológiách a následne im prispôbovali svoju stratégiu. Ak sa podniky nezapájajú do technologického pokroku, môžu tým ľahko stratiť konkurencieschopnosť svojich produktov na trhu.

Demografické prostredie – demografia je zložená z faktorov, ktoré majú dôležitý vplyv na fungovanie podnikov. Medzi faktory formujúce demografické prostredie zahrňujeme veľkosť obyvateľstva a jeho rast, resp. pokles, očakávanú dĺžku života, vzdelanosť

⁷ MACHKOVÁ, H. 2015. *Mezinárodní marketing*. 4 vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. s. 31. ISBN 978-80-247-5366-9.

⁸ MACHKOVÁ, H. 2015. *Mezinárodní marketing*. 4 vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. s. 32. ISBN 978-80-247-5366-9.

úroveň obyvateľstva a migráciu. Vývoj trhu tak závisí od vývoja a rozdelenia obyvateľstva. Napríklad s rastom stredného obyvateľstva, rastie aj ich kúpyschopnosť na trhu. Starnutie obyvateľstva prispieva k zvyšovaniu dopytu po farmaceutických výrobkoch, a tým pádom aj k zvyšovaniu zisku farmaceutických spoločností.

Ekologické prostredie – v súčasnosti sa od podnikov čoraz viac očakáva ekologické správanie, a to nielen od zákazníkov ale aj od štátnych inštitúcií. Ekologická činnosť prispieva k šetreniu a ochrane životného prostredia, napríklad prostredníctvom správneho zaobchádzania s odpadmi alebo znižovaním emisií. Podnikom sa tak vytvára množstvo príležitosti v oblasti výroby ekologických výrobkov alebo recyklovania. Na druhej strane však predstavuje aj určitú bariéru a ekonomickú záťaž pre už existujúce podniky.⁹

1.2 Meranie kvality podnikateľského prostredia

Podnikateľské prostredie možno merať prostredníctvom rôznych indexov. V diplomovej práci sa budeme venovať vybraným trom indexom, a to konkrétne Indexu globálnej konkurencieschopnosti, Indexu ekonomickej slobody a Indexu Doing Business.

1.2.1 Index globálnej konkurencieschopnosti

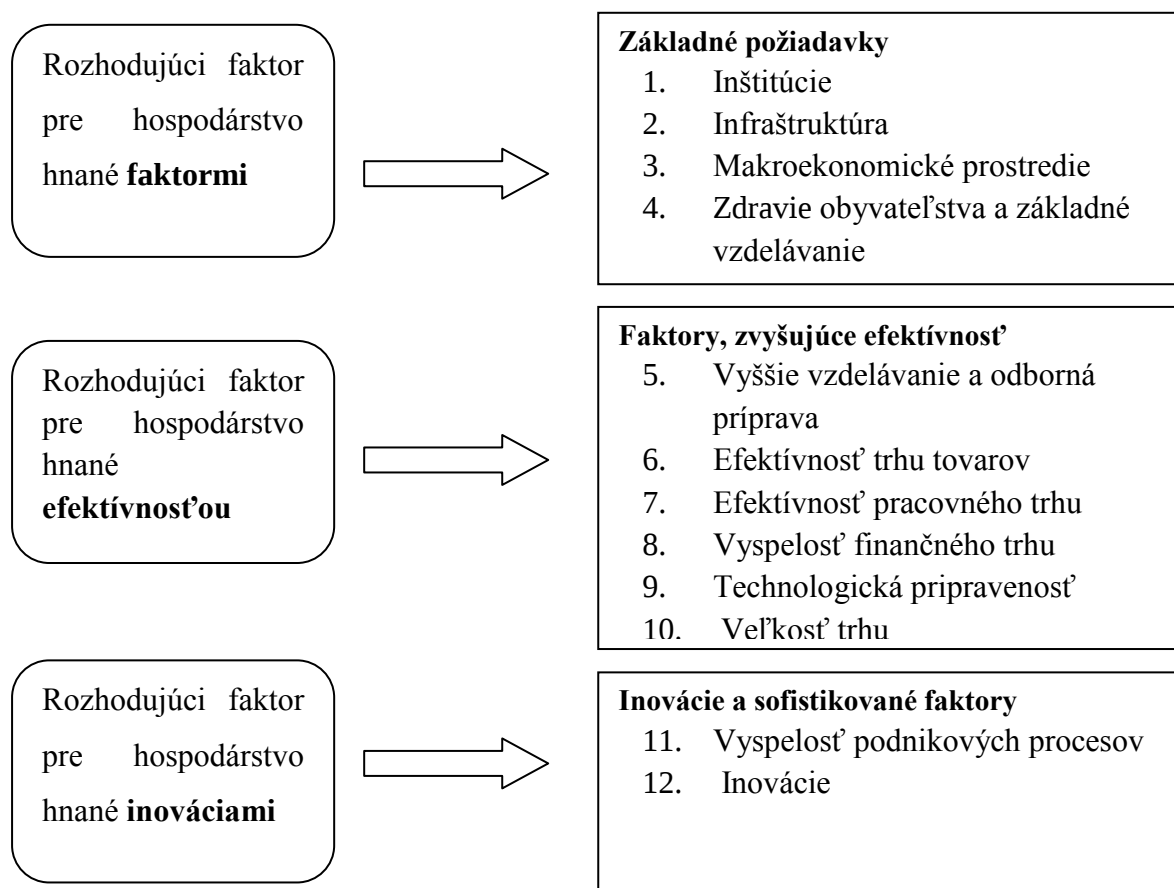
Index globálnej konkurencieschopnosti (ďalej len GCI), zohľadňuje faktory, ktoré sú rozhodujúce pri vytváraní priaznivého podnikateľského prostredia a dosiahnutia konkurencieschopnosti krajiny v medzinárodnom meradle. Analyzuje silné a slabé stránky krajiny a určuje jej potenciál dosiahnutia udržateľného ekonomického rastu.¹⁰ Svetové ekonomické fórum každoročne vypracúva rebríček globálnej konkurencieschopnosti na základe verejne dostupných štatistík vypracovaných napríklad MMF, WB, a ďalšími inštitúciami. V súčasnosti sa do hodnotenia GCI zapája 140 krajín.

Základ indexu globálnej konkurencieschopnosti tvorí 12 pilierov, ktoré sú následne rozdelené do troch **skupín**. Prvú skupinu predstavujú základné požiadavky (4 piliere), druhá skupina je tvorená z faktorov, ktoré zvyšujú efektívnosť podniku alebo krajiny (6 pilierov) a posledná skupina je determinovaná sofistikovanými faktormi a inováciami (2 piliere).

⁹SYNEK, M. - KISLINGEROVÁ, E. a kol. 2010. *Podniková ekonomika*. 5 vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 21. ISBN 978-80-7400-336-3.

¹⁰WORLD ECONOMIC FORUM. 2013. *The Global Competitiveness Report 2012-2013*. 2013. [online]. [cit. 2019.02.06]. Dostupné na internete: <http://www.economy.ge/uploads/ek_ciprebsi/reitingebi/reitingebi_eng/gci.pdf>

Graf 2 **Index GCI – skupiny a piliere**

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: WORLD ECONOMIC FORUM. 2013. *The Global Competitiveness Report 2012-2013*. 2013. [online]. [cit. 2019.02.06]. Dostupné na internete: <http://www.economy.ge/uploads/ek_ciprebshi/reitingebi/reitingebi_eng/qci.pdf>

Meranie Indexu globálnej konkurencieschopnosti

Index GCI je založený na postupných agregáciách dosiahnutých bodov od najviac rozčlenenej úrovne po celkové hodnotenie indexu. Agregáciu úroveň získame spriemerovaním ostatných zložiek piliera. Pred sčítaním sa jednotlivé ukazovatele indexu hodnotia na stupnici od 0 – 100, pričom dosiahnutá hodnota 100 predstavuje ideálny stav. Výpočet dosiahnutých hodnôt ukazovateľa a hraničnej hodnoty podľa WEF získame nasledujúcim vzorcom:¹¹

¹¹SCHWAB, K. 2018. *The Global Competitiveness Report 2018*. 2018. [online]. [cit. 2019. 02.22]. Dostupné na internete: <https://www.cdi.org.pe/pdf/IGC/2018/The_Global_Competitiveness_Report_2018.pdf>

$$\text{Počet bodov}_{i, c} = \left[\frac{\text{hodnota}_{i, c} - \text{wp}_{i, c}}{\text{hranica}_{i, c} - \text{wp}_{i, c}} \right] \times 100$$

hodnota i, c – základná hodnota,

c – označuje hodnotenú krajinu,

i – predstavuje ukazovateľ,

(*wp*) – najnižšia prijateľná hodnota pre ukazovateľ *i*,
i, c

hranica i, c – najvyššia prijateľná hodnota.

1.2.2 Index ekonomickej slobody

V súvislosti s indexom ekonomickej slobody, je potrebné najprv definovať pojem ekonomická sloboda. Pod *ekonomickou slobodou* rozumieme primárne právo jednotlivca rozhodovať o svojej práci alebo majetku. Hlavnými znakmi ekonomicky slobodnej spoločnosti je možnosť jednotlivca *slobodne* pracovať, investovať, vyrábať a následne predávať. Ekonomicky slobodná spoločnosť sa vyznačuje aj tým, že vládne orgány zabezpečujú voľný pohyb tovarov, pracovných síl a kapitálu.¹²

Index ekonomickej slobody (IEF) je determinovaný 4 hlavnými faktormi ekonomického prostredia, ktoré podliehajú reguláciám príslušnej vlády. Ekonomickú slobodu krajiny tak meriame podľa nasledujúcich pilieroch:

1. Pilier - Právny štát

Majetkové práva

Integrita štátu

Súdna účinnosť

2. Pilier - Veľkosť vlády

Vládne výdavky

Daňové zaťaženie

Fiškálne zdravie

¹² HERITAGE. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.02]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/about>>

3. Pilier - Regulačná účinnosť

Sloboda podnikania

Sloboda práce

Menová sloboda

4. Pilier –Otvorenosť trhu

Sloboda obchodu

Sloboda investícií

Finančná sloboda¹³

Jednotlivá ekonomická sloboda sa hodnotí na základe stupnice od 0 – 100, pričom celkové dosiahnuté body získame aritmetickým priemerom všetkých 12 ekonomických slobôd. Na základe dosiahnutých bodov, podľa indexu ekonomickej slobody, rozdeľujeme krajiny nasledovne:

- **Neslobodná krajina 0 – 49,9 bodov**
- **Takmer neslobodná krajina 50 - 59,9 bodov**
- **Priemerne slobodná krajina - 60 – 69,9 bodov**
- **Takmer slobodná krajina - 70 – 79,9 bodov**
- **Slobodná krajina - 80 – 100 bodov**

Prostredníctvom politickej reformy, môže krajina dosiahnuť najefektívnejšie ekonomické výsledky a zároveň vytvárať priaznivé politické prostredie, ktoré podporuje ekonomickú slobodu pre ľudí. Každým rokom ekonomická sloboda rastie, čím dochádza aj k rastu svetovej ekonomiky. Tento proces tak prispieva k zmierneniu chudoby vo svete a postupne znižuje počet tých, ktorí stále žijú chudobným spôsobom. Napriek dosiahnutím priaznivých výsledkov, úroveň deprivácie v oblasti základných potrieb v chudobnejších častiach sveta je podstatne nižšia ako v krajinách s vyššou životnou úrovňou.¹⁴

Ekonomická sloboda v Európe

Európsky kontinent môžeme charakterizovať ako rozmanitý kontinent, pretože sa rozprestiera od Islandu v Severnom Atlantiku, následne prechádza cez Stredozemné a Čierne more až po Uralské pohorie v Rusku. V minulosti niektoré európske krajiny uplatňovali komunistickú alebo socialistickú filozofiu, ktorá sa neskôr preukázala ako

¹³HERITAGE. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.02]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/>>

¹⁴HERITAGE. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.02]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/book/chapter>>

neschopná pri zabezpečení životnej úrovni obyvateľov a jej priblížení sa kapitalistickým krajinám v Západnej Európe.

Napriek čoraz častejšiemu presadzovaniu autoritatívneho politického impulzu, súčasné ekonomiky sú ovplyvnené vlnou globalizácie, ktorá prostredníctvom technológií umožňuje rozvoj celého kontinentu. Mnoho hospodárstiev v Európe vzniklo na základe trhovo – štátneho modelu, prostredníctvom ktorého sa snažili dosiahnuť konkurencieschopnosť v medzinárodnom meradle. Dnes, na čele cesty k ekonomickej slobode stoja malé ale rýchlo rozvíjajúce sa krajiny ako Írsko alebo Estónsko. Priemerná výška HDP na obyvateľa na európskom kontinente predstavuje okolo 33 291 USD a inflácia sa pohybuje približne okolo troch percent. Na druhej strane, tento kontinent dlhodobo trápí vysoká nezamestnanosť (8,5 %) a vysoká úroveň verejného dlhu (65,4 % HDP).¹⁵ Väčšina krajín z tohto regiónu patrí do kategórie prevažne slobodnej alebo priemerne slobodnej krajiny. Najmenej slobodnú krajinu predstavuje Ukrajina z dôvodu nestabilnej politickej situácie, ktorá v krajine už niekoľko rokov prevláda. Konkurencieschopnosť krajín východnej Európy tak naďalej nedosahuje úroveň západnejších krajín.

V súčasnosti sa európsky región sústreďuje predovšetkým na zefektívnení ekonomických slobôd ako finančná sloboda, sloboda podnikania alebo integrita štátu. V tabuľke 1 porovnávame Index ekonomickej slobody Európy so svetovým priemerom za rok 2018.

¹⁵MILLER, T. – KIM, B.A. – Roberts, M. J. 2018. *2018 Index of Economic Freedom*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.03]. Dostupné na internete: <http://www.iberglobal.com/files/2018/heritage_2018.pdf>

Tabuľka 1 Porovnanie indexu ekonomickej slobody Európy so zvyškom sveta

<i>Pilier</i>	<i>Podskupiny</i>	<i>Európa</i>	<i>Svet</i>
<i>Právny štát</i>		68,8	61,1
	Majetkové práva	69,1	52,2
	Integrita štátu	55,5	42,6
	Súdna účinnosť	62,3	47,7
<i>Veľkosť vlády</i>	Vládne výdavky	45,1	63,9
	Daňové zaťaženie	72,0	76,6
	Fiškálne zdravie	81,4	67,5
<i>Regulačná činnosť</i>	Sloboda podnikania	74,9	64,9
	Sloboda práce	60,6	58,9
	Menová sloboda	81,8	76,3
<i>Otvorenosť trhu</i>	Sloboda obchodu	85,6	75,9
	Sloboda investícií	75,0	57,8
	Finančná sloboda	62,3	48,6

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: HERITAGE FOUNDATION. 2018. 2018 Index of Economic Freedom. 2018. [online]. [cit. 2019.02.05]. Dostupné na internete: <http://www.iberglobal.com/files/2018/heritage_2018.pdf>

Za rok 2018 sa v indexe ekonomickej slobody úroveň 32 krajín zvýšila, 11 krajín sa znížila a len pri Taliansku sa nezaznamenala žiadna zmena.¹⁶ Medzi najväčšie bariéry v európskom podnikateľskom prostredí môžeme zaradiť vysoké daňové zaťaženie, náročné pracovné predpisy a poskytované subvencie. Na základe tabuľky 1, môžeme povedať, že ekonomická sloboda v oblasti vládnych výdavkov je podstatne nižšia v porovnaní s celosvetovým priemerom. Obdobný prípad predstavuje už spomínané daňové zaťaženie, ktoré za svetovým priemerom zaostáva približne 4 body. Index ekonomickej slobody Európy môžeme ale hodnotiť pozitívne, pretože v 10 ekonomických slobodách dosahuje vyššiu úroveň ako zvyšok sveta.

¹⁶MILLER, T. – KIM, B.A. – Roberts, M. J. 2018. 2018 Index of Economic Freedom . 2018. [online]. [cit. 2019.02.03]. Dostupné na internete: <http://www.iberglobal.com/files/2018/heritage_2018.pdf>

1.2.3 Index Doing Business

Hlavnou úlohou indexu Doing Business je skúmať aktivity, ktoré zlepšujú podnikateľskú činnosť a aktivity, ktoré obmedzujú túto činnosť. Pozostáva z viacerých kvantitatívnych ukazovateľov, ktoré umožňujú porovnávanie krajín z hľadiska obchodnej regulácie a ochrane vlastníckych práv. Každoročne je vypracovaný Svetovou bankou, ktorá na základe získaných údajov zostaví rebríček všetkých zapojených krajín, t. j. 190 krajín.

Hlavnými zdrojmi informácií na zhotovenie Doing Business predstavujú relevantné zákony a predpisy, vládne orgány krajín, ktorých sa tento index týka, príslušní pracovníci Svetovej banky a opýtaní respondenti. Získané údaje z oblasti podnikania následne využívajú predovšetkým výskumní pracovníci, organizácie alebo vládne inštitúcie. Prostredníctvom údajov sa snažia vykonať ďalší výskum, prispieť k tvorbe nových indexov alebo riadiť miestnu politiku.¹⁷

Index Doing Business sa primárne zaoberá obchodnými reguláciami a ich dôsledkami pre vznik a prevádzku spoločností. Obchodná regulácia umožňuje vyvíjať nové možnosti, ktoré zlepšujú podnikateľské prostredie. Z toho vyplýva, že ak obchodné pravidlá upravujúce začatie podnikania sú transparentné a prístupné, tak zakladanie nových spoločností v určitom hospodárstve je pomerne jednoduchšie. V prípade, ak ide o hospodárstvo, v ktorom sú pravidlá nejednoznačné, založenie nových spoločností je zložitejšie. V takejto situácii, daná ekonomika prichádza o nové podnikateľské subjekty, investície a kapitál. Cieľom indexu je zefektívnenie vzájomných vzťahov medzi vládnyimi orgánmi a podnikateľmi. Nižšie uvádzame oblasti, ktorými sa projekt Svetovej banky zaoberá:

1. začatie podnikania,
2. získanie stavebného povolenia,
3. získanie elektrickej energie,
4. ochrana menšinových investorov,
5. získanie úveru,
6. registrácia majetku,
7. platenie daní,

¹⁷ THE WORLD BANK.. 2018. *Doing Business 2018*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.04]. Dostupné na internete: <http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>

8. riešenie platobnej neschopnosti,
9. vymáhanie plnenia zmlúv,
10. cezhraničné obchodovanie,
11. regulácia trhu práce.¹⁸

Jednoduchosť podnikania predstavuje kľúčovú činnosť v rámci ktorej ekonomika môže dosiahnuť vyšší hospodársky rast. Vytvorením prístupných pravidiel a predpisov pre začatie podnikania je výhodné nielen pre veľké spoločnosti, ale aj pre menšie spoločnosti, ktoré nedisponujú tak veľkým kapitálom alebo zdrojmi. Jednoduchosť podnikania tak prispieva k výraznejšiemu otvoreniu hospodárskeho prostredia, z ktorého môžu profitovať podnikateľské subjekty nasledujúcimi možnosťami.

Ekonomické príležitosti – vo všeobecnosti platí, že pre väčšie podniky je zakladanie spoločností a riešenie byrokracie, ktorá súvisí s ich zakladaním, jednoduchšie ako pre malé a stredné podniky. Veľké podniky si tak v krátkom časovom úseku a bez nejakých väčších ťažkostí zadovážia rôzne stavebné povolenia, získanie úveru, riešenie prípadnej platobnej neschopnosti, atď. Malé podniky sú tak obmedzené vo svojej činnosti v dôsledku väčšej administratívnej záťaže, ktorá môže viesť aj k odradeniu k podnikateľskej činnosti.

Transakčné náklady – náklady výmeny tvoria podstatnú časť nákladov pri zakladaní spoločností. Vo všeobecnosti, väčšie spoločnosti efektívnejšie usmerňujú transakčné náklady najmä z dôvodu využitia vlastných finančných zdrojov alebo väčšej prístupnosti k cudzím zdrojom. Ľahšie založenie podnikov a znižovanie byrokracie môže malým a stredne veľkým podnikom pomôcť efektívnejšie riadiť vlastné zdroje alebo získať prístup k úverom.¹⁹

Korupcia – miera korupcie je vyššia v krajinách, ktoré disponujú prísnejšími pravidlami na zakladanie spoločností. Dôsledkom prísnych regulačných pravidiel je tak smerovanie menších podnikov do neformálnych sektorov, v ktorých môžu vykonávať svoju činnosť. Tento proces vedie k menšej ochrane pracovných podmienok, prípadným hospodárskym krízam a vytvára medzeru v korupcii, čo v konečnom dôsledku zvyšuje náklady pre

¹⁸THE WORLD BANK.. 2018. *Doing Business 2018*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.04]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>

¹⁹THE FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION FOR FREEDOM. 2017. *3 reasons why Ease of Doing Business in a country is important*. 2017. [online]. [cit. 2019.02.08]. Dostupné na internete:<<https://asia.fnst.org/content/3-reasons-why-ease-doing-business-country-important>>

začínajúcich podnikateľov. Vytvorením jednoduchších pravidiel pre zakladanie spoločností, je tak výhodné nielen pre podnikateľov ale aj pre vládu.

Meranie indexu Doing Business

Hodnotenie Doing Business prebieha na základe agregácie (sčítania) vzdialenosti hraničných bodov. Pre každý ukazovateľ sa vypočíta vzdialenosť od hraničného bodu a následne sa všetky dosiahnuté body agregujú, čím dosiahneme celkové hodnotenie indexu. Absolútna jednoduchosť podnikania je stanovená 100 percentuálnymi bodmi, a absolútna zložitosť podnikania je stanovená 0 percentuálnymi bodmi.

Napriek tomu, že index berie do úvahy široké spektrum ukazovateľov kvality podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti krajiny, existujú oblasti, ktoré nehodnotí. Medzi tieto aspekty patrí veľkosť trhu, makroekonomická stabilita, pracovná sila alebo finančný systém.

1.3 Postavenie krajín V4 v medzinárodnom obchode

Vznik Vyšehradskej skupiny je spojený s historickou a geopolitickou situáciou v začiatkoch 90. rokov. Postkomunistické krajiny boli politicky a ekonomicky nestabilné. Medzi hlavné ciele nových vlád v Československu, Poľsku a Maďarsku bolo nastolenie demokracie a vyrovnanie sa s ekonomickými dôsledkami plánovanej ekonomiky. Prostredníctvom postupného odstraňovania stôp komunistického režimu a prehĺbovaním spoločnej spolupráce vytvárali kroky na dosiahnutie spoločných cieľov, ktoré stanovili v deklarácii o vzájomnej spolupráci.

Vyšehradská deklarácia z roku 1991

Vyšehradskou deklaráciou sa začal proces vytvárania novej formy spolupráce na politickej, hospodárskej alebo kultúrnej úrovni. Stretnutie v Bratislave vtedajších predsedov vlád, ministrov zahraničných vecí alebo poslancov vytýčilo tieto základné ciele skupiny:

- obnova štátnej nezávislosti, nastolenie demokracie a slobody,
- eliminácia existujúcich ekonomických a sociálnych dôsledkov komunistického režimu,

- vybudovanie parlamentnej demokracie a trhového hospodárstva,
- vybudovanie právneho štátu, ktorý rešpektuje ľudské práva a slobodu,
- začlenenie sa do ekonomického a politického systému EÚ vrátane akceptácie právnych predpisov a otázok týkajúcich sa bezpečnosti.²⁰

Podpisom deklarácie sa členské krajiny zaviazali rešpektovať právo ostatných národov a potvrdili, že ich spolupráca nebude nijakým spôsobom obmedzovať alebo zasahovať do iných vzťahov s ďalšími krajinami sveta.

Vyšehradská skupina a Európska integrácia

Výraznejšie vzťahy medzi EÚ a V4 sa začali budovať po roku 1999. Hlbšiu spoluprácu medzi stredoeurópskymi krajinami spôsobil ich vtedajší hlavný cieľ – vstup do EÚ. Získaním členstva v EÚ sa spolupráca medzi krajinami neukončila ale pokračovala v rôznych oblastiach rozvoja regiónu. Vzájomná spolupráca prebiehala najmä v oblasti životného prostredia, obrany, vedy, bezpečnosti, cestovného ruchu, vzdelávania, kultúry, spravodlivosti, energetiky a informačných technológiách.

Po roku 2004, najväčším úspechom V4 bolo získanie členstva v schengenskom priestore, ktorý umožňuje voľný pohyb tovarov a osôb v rámci celého priestoru. Postupne sa vyšehradská skupina začala viac orientovať na európsku zahraničnú politiku. Primárne svoje aktivity sústreďovala na susedskú, energetickú politiku a politiku rozširovania. Vyšehradská spolupráca nepredstavuje len jednotné záujmy a názory krajín V4, pretože krajiny uplatňujú v rámci EÚ aj vlastnú politiku na dosiahnutie svojich národných cieľov. V súvislosti s európskou integráciou, krajiny V4 hľadali alternatívne mechanizmy, ktoré by prispeli k spoločnému postoju pri rokovaníach s EÚ. Usporiadanie tzv. mini-summitoch sa preukázalo ako vhodný nástroj na nájdenie spoločných názorov ešte pred uskutočnením európskeho summitu.²¹

Skupina je tak riadená na vysokej úrovni, prostredníctvom tzv. summitu, ktoré predstavuje pravidelné každoročné stretnutie najvyšších predstaviteľov štátov. Spoločné stretnutia môžu prebiehať aj na nižších úrovniach, prostredníctvom ad – hoc výboroch

²⁰ VISEGRAD GROUP. 2019. *Visegrad declaration 1991*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.04]. Dostupné na internete: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-2>>

²¹ BAUEROVÁ, H. 2018. *The V4 and European Integration*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.09]. Dostupné na internete: <https://www.politicsincentraleurope.eu/documents/file/VISEGRAD_us_CELEK.pdf>

alebo pri neformálnych stretnutiach.²² Vyšehradská skupina tak predstavuje ekonomický a politický potenciál nielen na regionálnej, ale aj na medzinárodnej úrovni. Spolupráca krajín V4 tak môže byť prínosom aj pre bežných ľudí, ktorí žijú v tomto regióne. Príkladom môže byť vytvorenie Vyšehradského Fondu, ktorý podporuje rôzne vzdelávacie, výskumné alebo vedecké projekty s cieľom zlepšiť kvalitu vzdelávania v regióne.

Ekonomická spolupráca

Na základe predsedníctva Českej republiky (2016) sa vytvorili nové príležitosti rozvoja spolupráce najmä v energetickej a bezpečnostnej oblasti a v rozvoji digitálnej ekonomiky. Spoločným ekonomickým úsilím sa snažia aj o zamedzenie daňových únikov. V súčasnosti krajiny V4 pripravujú nové návrhy spolupráce v rámci regionálneho financovania, zachovania spoločného trhu a kohéznej politiky. Okrem iného, krajiny spolupracujú v otázke migračnej politiky a posilnenia schengenského priestoru.²³

Keďže zoskupenie V4 bolo založené predovšetkým kvôli politickej spolupráce, ekonomické vzťahy medzi krajiny sú nedostatočné a je potrebné ich posilniť. Slabosťou celej skupiny sú rôzne názory na ciele týkajúce sa zahraničnej, hospodárskej alebo energetickej politiky. Príkladom môže byť Poľsko s Maďarskom, ktorí majú v oblasti energií iné pohľady. Poľskí lídri preferujú znižovanie energetickej závislosti od Ruskej federácie a zapojiť sa do rozvoja európskeho plynovodu, pričom maďarskí lídri chcú aj naďalej pokračovať v hlbšej spolupráci s Ruskom. Ďalším príkladom predstavuje podpora Maďarov žijúcich na Slovensku prostredníctvom maďarskej vlády, ktorá vytvára politické napätie medzi Bratislavou a Budapešťou.

Medzi slabé stránky ekonomickej spolupráce Vyšehradskej skupiny môžeme aj v súčasnosti zaradiť nasledujúce faktory:

- limitované hospodárske zdroje v krajinách,
- vysoké náklady vzniknuté pri zmene z totalitného na kapitalistický režim,
- vysoké náklady potrebné pri zhromažďovaní kapitálu,

²² VISEGRAD GROUP. 2019. *The Visegrad Four: Further Room for Cooperation*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.09]. Dostupné na internete: < <http://www.visegradgroup.eu/students-section/the-visegrad-four> >

²³ Jasiecki, K. 2016. *Economic Cooperation Among the Visegrad Countries*. 2016. [online]. [cit. 2019.02.10]. Dostupné na internete: < <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/12433/The-Visegrad-Countries-in-Crisis-%20ed.-J.-Pakulski-2016.pdf?sequence=1> >

- zavádzanie všeobecných zákonov týkajúce sa vlastníckych práv (nové spoločnosti, medzinárodné spoločnosti).²⁴

Základné ekonomické ukazovatele Vyšehradskej skupiny

V súčasnosti môžeme považovať konkurencieschopnosť za najdôležitejší faktor hodnotenia perspektívy spoločnosti na trhu. Prostredníctvom zefektívňovania činností podnikov sa vytvára väčší priestor na rozvoj odvetví alebo regiónov, čím v konečnom dôsledku ovplyvňuje konkurencieschopnosť národnej ekonomiky. Konkurenčnú silu ekonomiky hodnotíme na základe ukazovateľov, ktoré udávajú dosiahnuté hodnoty v sledovanom čase ako aj celkovej účasti štátu na zahraničnom obchode.²⁵ V tabuľke 2 uvádzame vybrané makroekonomické ukazovatele Vyšehradskej skupiny.

²⁴Jasiecki, K. 2016. *Economic Cooperation Among the Visegrad Countries*. 2016. [online]. [cit. 2019.02.10]. Dostupné na internete: <<https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/12433/The-Visegrad-Countries-in-Crisis-%20ed.-J.-Pakulski-2016.pdf?sequence=1>>

²⁵DREWS, A. 2016. *Comparison of The Economic Business Conditions In The Countries Of The Visegrad Group*. 2016. [online]. [cit. 2019.02.10]. Dostupné na internete: <http://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/AUNC_ZARZ/article/viewFile/AUNC_ZARZ.2016.006/9685>

Tabuľka 2 **Základné ekonomické informácie skupiny V4 za rok 2018**

	Slovensko	Česko	Maďarsko	Poľsko
Populácia (v mil.)	5,44	10,61	9,78	37,98
HDP per capita (v USD)	19 897,15	22 779,29	26 777,56	15 751,23
Medziročný rast HDP (v %)	3,2	4,4	4,1	4,8
Miera nezamestnanosti (v %)	6,6	2,2	3,6	3,8
Miera inflácie (v %)	2,5	2,0	2,9	1,2
Verejný dlh (v % HDP)	50,9	34,6	73,6	50,6
Export (v mld. €)	79,9	171,1	106,5	220,7
Import (v mld. €)	79,8	155,6	102,5	225,7
Rating podľa agentúry S&P	A+ (stabilný vývoj)	AA- (stabilný vývoj)*	BBB (stabilný vývoj)	A – (stabilný vývoj)

* rating na základe agentúry Fitch

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: TRADING ECONOMICS. 2019. Main Indicators. 2019. [online]. [cit. 2019.02.15]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/indicators>>

Najviditeľnejším rozdielom medzi krajinami V4 predstavuje populácia, ktorá by sa mala odrážať aj v dosiahnutých hodnotách HDP. Avšak, z hľadiska HDP, najrozvinutejšou krajinou za rok 2018 je Maďarsko. Za ním nasleduje Česko, Slovensko a nakoniec Poľsko s výrazným rozdielom. Krajiny s nižšou úrovňou HDP na obyvateľa každým rokom znižujú rozdiel v rámci skupiny. Významným faktorom hodnotenia situácie na trhu predstavuje aj miera nezamestnanosti. Najvyššiu hodnotu v danej oblasti stále dosahuje Slovenská republika, a to aj napriek urputnej snahe vládnych orgánov v boji proti nezamestnanosti. V roku 2013 bola miera nezamestnanosti v SR takmer 15 %, pričom v súčasnosti predstavuje 6 %. V budúcnosti sa aj naďalej očakávajú pozitívne predikcie vývoja miery nezamestnanosti v SR. Na základe tabuľky 2 môžeme zhodnotiť, že najvyšší

verejný dlh dosahuje Maďarsko, pre ktoré je hlavnou prioritou výrazne znížiť tento dlh v budúcnosti. Česká republika s najnižším verejným dlhom, najnižšou mierou nezamestnanosti a s relatívne stabilným vývojom inflácie predstavuje krajinu, ktorá by sa mohla stať ekonomickým lídrom Vyšehradskej skupiny.

Migračná politika

Diskusia ohľadom migračnej krízy začala na prelome rokov 2014/2015, kedy prichádzali prví prisťahovalci do EÚ, predovšetkým z Afriky alebo z vojny zmietanej krajiny – zo Sýrie. V roku 2015, EÚ začala vyvíjať aktívnejšiu migračnú politiku, v ktorej zaviedla prerozdelenie migrantov z Talianska alebo Grécka vo forme, v tzv. kvótach. Zo strany EÚ išlo o priame zapojenie ostatných členských štátov do migračnej politiky. Zoskupenie V4 kritizovalo postoj EÚ k migrácii, ktorý podľa vyhlásenia predsedov V4 nebol dostatočný, pretože sa nezaoberal problémami tranzitných krajín a nesúhlasili ani so systémom prerozdeľovania migrantov podľa stanovených kvót. Krajiny V4 tak interpretovali spoločné stanovisko k migrácii, prostredníctvom ktorého sa snažilo chrániť záujmy svojich štátov.

Migračná kríza spôsobila rozdelenie V4 na dve úrovne. Prvá úroveň predstavovala spoločné ciele a záujmy týkajúce sa vyriešenia migračnej krízy, ktorá vychádzala z geografickej a historickej podobnosti. Na druhej úrovni, krajiny V4 presadzovali vlastnú národnú politiku pred záujmami skupiny. Keďže krajiny V4 dovtedy nemali skúsenosti s tak obrovskou migráciou, ich migračné politiky neboli pripravené na aplikáciu do praxe. Okrem iného, v krajinách V4 naďalej prevládala obava z možného prepojenia migrantov na terorizmus a islamského náboženstva.²⁶ Pri porovnávaní politik, najradikálnejšou politikou v rámci riešenia migračnej krízy predstavovala maďarská vláda, ktorá prostredníctvom vybudovania plotu na hraniciach sa snažila brániť vstupu migrantov na ich územie. Ostatné krajiny nečelili takémuto náporu, pretože na rozdiel od Maďarska nepatrili medzi vstupné krajiny do EÚ. Na druhej strane, migračná kríza nakoniec zjednotila spoločné záujmy všetkých krajín zoskupenia a dokázala, že V4 je dôležitým hráčom v rámci európskej politiky.

²⁶ BAUEROVÁ, H. 2018. *Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.09]. Dostupné na internete: <
https://www.politicsincentraleurope.eu/documents/file/VISEGRAD_us_CELEK.pdf >

2 Cieľ práce

Diplomová práca sa zameriava na porovnanie zahraničnoobchodných pozícií krajín Vyšehradskej štvorky a stanovenie prípadného vplyvu na vývoj podnikateľského prostredia. Primárnym cieľom diplomovej práce je zhodnotenie zahraničnoobchodnej pozície Vyšehradskej skupiny a analyzovať jej vplyv na vývoj podnikateľského prostredia v týchto krajinách.

Pre naplnenie hlavného cieľa sme v práci vytýčili niekoľko čiastkových cieľov:

- definovať podnikateľské prostredie a jeho štruktúru,
- charakterizovať meranie kvality podnikateľského prostredia prostredníctvom indexov – Index globálnej konkurencieschopnosti, Index ekonomickej slobody, Index Doing Business,
- špecifikovať postavenie Vyšehradskej skupiny v medzinárodnom obchode,
- charakterizovať zahraničný obchod krajín V4 a podporu zahraničnoobchodnej politiky,
- porovnať a zhodnotiť dosiahnuté pozície medzi krajinami V4 v Indexe globálnej konkurencieschopnosti, Indexe ekonomickej slobody a Indexe Doing Business.

3 Metodika práce a metódy skúmania

Prameňmi spracovania predloženej diplomovej práce predstavujú odborné a vedecké zdroje predovšetkým v elektronickej podobe. Okrem toho, sme v práci čerpali informácie aj z knižných zdrojov, a to najmä v prvej kapitole. Podklady na spracovanie diplomovej práce sme vo väčšej miere získali zo zahraničných zdrojov. Väčšina týchto informácií pochádza z ročných reportov Svetového ekonomického fóra, Svetovej banky alebo nadácie Heritage.

Na dosiahnutie hlavného i čiastkových cieľov diplomovej práce sme použili nasledujúce metódy:

- **Abstrakcia** – základ metódy spočíva v selekcií informácií, pri ktorej si vyberáme len tie informácie, ktoré sú pre našu prácu relevantné. S touto metódou sa tak stretávame od prvej až po poslednú kapitolu.
- **Komparácia** – metódu komparácie využívame predovšetkým v praktickej časti práce. Pomocou nej porovnávame dosiahnuté výsledky krajín V4 vo viacerých hodnoteniach.
- **Indukcia** – touto metódou sa snažíme preskúmať proces z konkrétneho až po všeobecné tvrdenie. Svoje využitie nachádza predovšetkým v teoretickej časti diplomovej práce pri základnej charakteristike skúmanej problematiky.
- **Dedukcia** – táto metóda predstavuje opak indukcie, to znamená, že zo všeobecných tvrdení vyvodzujeme konkrétne. Táto metóda má svoje využitie najmä vo štvrtej kapitole pri konkretizácii dopadu zahraničnoobchodnej pozície na vývoj podnikateľského prostredia.
- **Analýza** –prostredníctvom tejto metódy rozdeľujeme jednotlivé prvky a skúmame ich po častiach. Metódu analýzy využívame predovšetkým pri teoretickom vymedzení poznatkov a pri analýze dosiahnutých pozícií krajín V4 v skúmaných indexoch.
- **Syntéza** –opakom analýzy je syntéza, ktorou spájame jednotlivé prvky a skúmame medzi nimi súvislosti. Túto metódu využívame predovšetkým v poslednej časti práce, ktorými sú návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia v krajinách V4.

4 Výsledky práce

Kvalita podnikateľského prostredia úzko súvisí s ekonomickými ukazovateľmi krajiny. Zdravá a fungujúca ekonomika môže skvalitniť podnikateľské prostredie prostredníctvom získania „veľkých“ investícií, ktoré prispievajú k tvorbe pracovných miest, k rastu produktivity alebo životnej úrovne. Vládne orgány zvyčajne stanovujú ekonomické podmienky, ktorými sa snažia dosiahnuť trvalo udržateľný ekonomický rast. Pod ekonomickými podmienkami si môžeme predstaviť mieru inflácie, daňový systém, dostupnosť úverov alebo výšku úspor obyvateľstva. V diplomovej práci budeme hlbšie analyzovať nami vybranú najdôležitejšiu ekonomickú podmienku, ktorú predstavuje zahraničný obchod.

4.1 Zahraničný obchod krajín Vyšehradskej skupiny

Otvorenosť krajín V4 v medzinárodnom meradle predstavuje vysokú úroveň, z čoho možno skonštatovať, že krajiny sú závislé na cezhraničnom obchodovaní. Z tohto dôvodu sa v tejto časti diplomovej práce budeme zaoberať vývojom zahraničného obchodu a analýzou dosiahnutých komparatívnych výhod prostredníctvom *RCA indexov*. Nasledujúca časť záverečnej práce sa zaoberá zhodnotením zahraničného obchodu a štátnej podpory pri exporte tovarov alebo služieb cez hranice.

Väčšinu exportných obchodných partnerov V4 predstavujú krajiny zo Západnej Európy, ktoré disponujú veľkými trhmi. Len prevažne malá časť exportu V4 smeruje do tretích krajín ako Čína, Južná Kórea, Turecko a iné. Avšak, v rámci iniciatívy „One Belt One Road“²⁷ existuje možnosť zvýšenia exportu V4 najmä do ázijských krajín. Medzi najväčších obchodných partnerov by sme tak mohli zaradiť Nemecko, Taliansko, Francúzsko a Veľkú Britániu. Keďže Nemecko je aj najväčším investorom v krajinách V4, je pre tieto krajiny prioritou udržiavať korektné vzťahy s Nemeckom. Treba poznamenať, že zahraničný obchod krajín V4 s Nemeckom predstavuje takmer 25 % z celkového obchodu V4. Zahraničný obchod krajín V4 je tak výrazne ovplyvnený ekonomickým

²⁷ One Belt One Road (OBOR) – predstavuje rozvojovú stratégiu zameranú na zlepšenie dopravnej infraštruktúry pre potreby medzinárodného obchodu, ktorá bola prijatá čínskou vládou (pozn. autorky).

vývojom v Nemecku.²⁸ Významnými obchodnými partnermi V4 v dovoze sú prevažne krajiny EÚ s výnimkou Ruska, s ktorým najviac spolupracuje Poľsko a Slovensko.

Na základe tabuľky 3, môžeme skonštatovať, že krajiny V4 sa pri exporte tovarov zameriavajú na približne rovnaké trhy a ich regionálna podobnosť spotrebiteľského správania sa premieta aj do ich vzájomného obchodu. Spoločnou charakteristikou krajín V4 je, že realizujú zahraničný obchod najmä s krajinami EÚ vďaka bezbariérovému obchodu (v priemere až 80 %).²⁹

Tabuľka 3 Najvýznamnejší obchodní partneri krajín V4 (v %)

Export								
P.č.	SR		ČR		PL		HU	
1	Nemecko	20,0	Nemecko	31,0	Nemecko	26,0	Nemecko	27,0
2	Česko	10,0	Slovensko	6,8	Veľká Británia	6,5	Rumunsko	5,4
3	Francúzsko	6,6	Poľsko	5,3	Česko	6,0	Taliano	5,4
4	Taliano	6,5	Francúzsko	5,1	Francúzsko	5,5	Francúzsko	4,5
5	Veľká Británia	6,3	Veľká Británia	4,8	Taliano	5,2	Rakúsko	4,4
Import								
P.č.	SR		ČR		PL		HU	
1	Nemecko	20,0	Nemecko	26,0	Nemecko	25,0	Nemecko	27,0
2	Česko	14,0	Poľsko	7,9	Taliano	5,4	Rakúsko	5,8
3	Poľsko	6,1	Slovensko	5,0	Rusko	5,1	Poľsko	5,6
4	Maďarsko	5,6	Taliano	4,2	Francúzsko	4,0	Holandsko	5,0
5	Rusko	4,5	Rakúsko	3,2	Holandsko	3,9	Slovensko	4,7

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: OEC. 2017. *Economic Complexity Ranking*. 2017. [online]. [cit.

2019.03.16]. Dostupné na internete: <<https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/idn/>>

Najvýznamnejším obchodným partnerom pre všetky krajiny V4, ako v exporte tak i v importe je Nemecko. Nemecko predstavuje takmer tretinu českého exportu (31 %) a viac ako štvrtinu obchodného obratu Poľska a Maďarska. Silné obchodné väzby existujú medzi Českom a Slovenskom, ktoré vyplývajú z ich spoločnej histórie. Česko je pre Slovensko druhým najvýznamnejším obchodným partnerom vo vývoze aj dovoze, pričom Slovensko dosahuje pasívnu obchodnú bilanciu. Na strane importu SR je možné vidieť, že krajiny V4 sú dôležitými obchodnými partnermi SR, pretože spoločne tvoria viac ako

²⁸ ŠIMÁKOVÁ, J. 2016. Gravitační modelování vztahu mezi volatilitou devizového kurzu a zahraničním obchodem ve Visegrádské skupině. [elektronický zdroj]. In *ACTA VŠFS: Ekonomické studie a analýzy*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, z.ú., 1/2016. vol. 10, s. 18. ISSN 1802-7946. Dostupné na internete: <<https://sekarl.euba.sk/arl-eu/sk/csg/?repo=eurepo&key=92686936075>>

²⁹ Tamtiež.

štvrtinu slovenského importu. Významným partnerom pre Českú republiku predstavuje Poľsko, ktorému patrí takmer 8 % podiel z celkového importu ČR. Česko dosahuje s Poľskom pasívnu obchodnú bilanciu, to znamená, že hodnota vývozu ČR je nižšia ako hodnota dovozu.

Poľsko je najväčšou krajinou z Vyšehradskej skupiny, čo sa odráža aj v dosiahnutí najväčších hodnôt vo vývoze i v dovoze. V roku 2018 Poľsko exportovalo tovary a služby v hodnote 249,28 mld. USD a importovalo v hodnote 254,93 mld. USD. Za ním nasleduje Česká republika s hodnotou exportu 193,26 mld. USD a s hodnotou importu 175,75 mld. USD. Najnižšiu úroveň pravidelne dosahuje Slovensko, kde vývoz za rok 2018 predstavoval 90,25 mld. USD a dovoz 90,13 mld. USD.

Tabuľka 4 Vývoj zahraničného obchodu krajín V4 (v mld. USD)

Export v mld. USD						
Krajina	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SR	85,2	86,0	75,1	77,5	84,5	90,3
ČR	161,5	174,3	157,2	162,1	182,2	193,3
PL	203,8	214,5	194,5	196,5	221,3	249,3
HU	108,0	112,5	100,3	103,1	113,4	120,3
Import v mld. USD						
Krajina	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SR	81,30	81,35	72,96	75,14	82,98	90,13
ČR	142,53	153,23	140,72	142,33	162,90	175,75
PL	205,61	216,69	189,70	188,52	217,98	254,93
HU	99,30	104,18	90,76	92,04	104,28	115,77

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: TRADE MAP. 2018. Trade Indicators. 2018. [online]. [cit. 2019.03.16].

Dostupné na internete: <<https://www.trademap.org/Index.aspx>>

Z tabuľky 4 môžeme vidieť, že zahraničný obchod krajín V4 v rámci sledovaného obdobia kontinuálne rástol s výnimkou roka 2015, kedy všetky krajiny zaznamenali prudký pokles zahraničného obchodu. Dôvodov spomalenia globálneho obchodu bolo viacero. Najzávažnejším problémom pre krajiny V4 predstavoval znižujúci sa dopyt po tovaroch na európskom trhu, ktorý je pre tieto krajiny najvýznamnejší. Globálna hospodárska a finančná kríza spomalila hospodársky rast rozvinutých krajín, čím spôsobila zníženie dopytu po tovaroch. Pre ochranu domáceho trhu, mnohé krajiny zaviedli protekcionistické opatrenia, ktoré obmedzili vývoz do zahraničia a tým zapríčinili pokles svetového obchodu.

V nasledujúcich analýzach zhodnotíme zahraničný obchod krajín V4 na základe dosiahnutých odhalených komparatívnych výhod v jednotlivých komoditných skupinách a zároveň budeme zisťovať v ktorých komoditných skupinách predstavujú čistých exportérov, resp. dovozcov.

4.1.1 Analýza prostredníctvom indexu RCA 1

Analýza indexu odhalenej komparatívnej výhody je jednou z metód, ktorá umožňuje preukázať, v akých komoditných skupinách dosahujú krajiny komparatívne výhody, alebo naopak, komparatívne nevýhody. Na základe zistených hodnôt možno porovnať ich konkurencieschopnosť vo vybraných komoditných skupinách.³⁰ V súčasnosti pôvodný Balassov index využívame predovšetkým pri empirických štúdiách a možno ho matematicky vyjadriť nasledujúcim vzorcom.

$$RCA\ 1 = (X_{ij}/X_j)/(X_{iw}/X_w)$$

Pričom:

X_{ij} – vývoz krajiny „i“ v komoditnej skupine „j“

X_j – celkový vývoz krajiny,

X_{iw} – svetový vývoz v komoditnej skupine „j“

X_w – celkový svetový vývoz.

Podľa Vokorokosovej, možno výsledok indexu odhalených komparatívnych výhod interpretovať nasledovnými spôsobmi:

1. Ak RCA index > 1 , potom krajina dosahuje v danej komodite odhalenú komparatívnu výhodu.
2. Ak RCA index < 1 , potom krajina dosahuje v danej komodite odhalenú komparatívnu nevýhodu.³¹

Podrobnejšiu analýzu indexu odhalených komparatívnych výhod prináša Hinloopen, ktorý klasifikuje výsledky indexu podľa nasledujúcich možností:

³⁰ BALASSA, B. 1965. Trade Liberalisation and „Revealed“ Comparative Advantage. In *The Manchester school of Economic and Social studies*, 1965, vol. 33, issue 2. s. 99-123

³¹ VOKOROKOSOVÁ, R. 2004. *Komparatívne a konkurenčné výhody v období globalizácie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2004, s. 41. ISBN: 80-225-1854-9.

1. $0 < RCA \leq 1$ – neexistuje komparatívna výhoda.
2. $1 < RCA \leq 2$ – existuje slabá komparatívna výhoda.
3. $2 < RCA \leq 4$ – existuje mierna komparatívna výhoda.
4. $4 < RCA$ – existuje silná komparatívna výhoda.³²

Pre lepšie porovnanie komodít a výrobkov medzi krajinami V4 sme sa rozhodli využiť štatistiku Trade Map³³, ktorá pravidelne poskytuje relevantné informácie o výkonnostných ukazovateľov (vývoz, dovoz) a vypracováva zoznam dovážajúcich a vyvážajúcich spoločností. Obchodná mapa zahŕňa približne 220 krajín, resp. území a 5300 tovarov harmonizovaného systému.³⁴ V harmonizovanom systéme colného sadzobníka sú tovary rozdelené do 99 kapitol a 21 tried. „V členských krajinách WTO sa pre klasifikáciu tovaru využíva kombinovaná nomenklatúra (KN), ktorá vychádza z harmonizovaného systému (HS) a číselného označenia tovaru (8 miestneho numerického kódu).“³⁵ Okrem iného, harmonizovaný systém obsahuje dvojmiestne, štvormiestne alebo šesťmiestne číselné označenie tovaru. V tejto diplomovej práci sme sa rozhodli vykonať analýzu na úrovni HS 2 colného sadzobníka.

Na základe vyššie uvedeného vzorca, sme zisťovali v ktorých komoditných skupinách dosahujú krajiny V4 komparatívne výhody. V nasledujúcej tabuľke uvádzame šesť komoditných skupín, ktoré považujeme za najvýznamnejšie v rámci exportu krajín V4.

³² Hinloopen, J. 2001. On the empirical distribution of the Balassa Index. Review of World Economics. 137(1). 13. 1-49.

³³ Obchodná mapa

³⁴ Trade Map. 2019. About ITC. 2019. [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné na internete: <<http://www.intracen.org/itc/about/>>

³⁵ RUŽEKOVÁ, V. 2016. Clá v medzinárodnom obchode. 2016. [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné na internete: <<https://www.sario.sk/sites/default/files/files/Ruzekova%20-%20SARIO%20-%20cla%20v%20MO.pdf>>

Tabuľka 5 **Porovnanie RCA indexov krajín V4**

HS kód	Názov komodity	SR	ČR	HU	PL
40	Kaučuk a výrobky z neho	2,78	2,03	2,13	2,24
70	Sklo a sklenené výrobky	1,67	2,52	1,66	2,11
83	Rôzne predmety zo základných kovov	2,56	2,23	1,19	2,27
86	Železničné alebo električkové lokomotívy, žel. koľajové vozidlá	2,62	2,21	1,58	2,23
87	Vozidlá iné ako železničné alebo električkové koľajové vozidlá a ich časti	3,24	2,54	2,06	1,45
94	Nábytok; posteľná bielizeň, matrace, matracové podpery, vankúše a podobné	1,44	2,14	1,15	4,25

Zdroj: *Vlastné spracovanie podľa: TRADE MAP. 2017. Trade statistics for international business development. 2017. [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné na internete: <<https://www.trademap.org/Index.aspx>>*

Medzi špecifiká krajín V4 patrí rozvinutý automobilový priemysel, o čom svedčia aj dosiahnuté komparatívne výhody v komoditnej skupine 87. Najväčšiu komparatívnu výhodu v nej dosahuje Slovensko s hodnotou 3,24, čo znamená, že krajina vzhľadom na veľkosť jej ekonomiky, dokáže 3,24 krát viac exportovať danú komoditu ako zvyšok sveta. Výraznú komparatívnu výhodu dosahuje Poľsko v komoditnej skupine 94 s hodnotou 4,25. Ostatné krajiny V4 v tejto komoditnej skupine dosahujú len slabé komparatívne výhody v porovnaní s Poľskom. Česká republika dosahuje najväčšiu komparatívnu výhodu pri komoditnej skupine s názvom „Sklo a sklenené výrobky“ s hodnotou 2,52. Väčšie komparatívne výhody dosahujú krajiny V4 pri komoditnej skupine 86, v ktorej vedie Slovensko s hodnotou 2,62. Za ním nasleduje Poľsko s hodnotou 2,23, Česko s hodnotou 2,21 a nakoniec Maďarsko s najnižšou hodnotou 1,58. Slovensko dominuje aj pri komoditnej skupine s názvom „Kaučuk a výrobky z neho“ s hodnotou 2,78. Môžeme povedať, že v rámci tejto komoditnej skupiny dosahujú všetky krajiny V4 priemerné komparatívne výhody. Súčasťou tejto analýzy bolo tiež zistiť, či a v ktorých komoditných skupinách dosahujú krajiny V4 komparatívne nevýhody. Výsledkom je zistenie, že krajiny nedosahuje v žiadnej komoditnej skupine komparatívne nevýhody.

Vo všeobecnosti možno povedať, že komoditná štruktúra zahraničného obchodu krajín V4 je približne rovnaká. Najvyššie komparatívne výhody dosahuje V4 v segmente obchodu so spracovanými priemyselnými výrobkami (trieda 13-22 colného sadzovníka). Najnižšie komparatívne výhody dosahujú v segmente obchodu s nerastnými produktmi

(trieda 5 colného sadzobníka). Dôvodom je vysoká závislosť od dovozu nerastných surovín do krajín V4.

4.1.2 Analýza prostredníctvom indexu RCA 2

Prostredníctvom indexu čistej obchodnej výkonnosti (net export index) zisťujeme, či daná krajina je čistým vývozcom alebo dovozcom pre určitú komoditnú skupinu. Hodnotu indexu získame, ak čistý vývoz v krajine v určitej komoditnej skupine vydelíme súčtom vývozu a dovozu v tej istej komoditnej skupine. Nižšie uvádzame matematický vzorec pre výpočet indexu čistej obchodnej výkonnosti:

$$RCA\ 2 = (X_{ij} - M_{ij}) / (X_{ij} + M_{ij})$$

Pričom:

X_{ij} = export krajiny „i“ v komoditnej skupine „j“

M_{ij} = import krajiny „i“ v komoditnej skupine „j“³⁶

Ak hodnota RCA 2 sa nachádza v rozmedzí -1 až 0, tak pre danú komoditu existuje export v malej miere, resp. danú komoditu vo väčšej miere dováža. Ak sa hodnota RCA 2 rovná -1, to znamená, že krajina predstavuje čistého dovozcu danej komodity. Ak hodnota RCA 2 je v rozmedzí 0 až 1, tak pre danú komoditu existuje export vo väčšej miere, resp. danú komoditu dováža len v malej miere. Ak sa hodnota RCA 2 rovná 1, to znamená, že krajina predstavuje čistého vývozcu danej komodity.³⁷

³⁶ Balassa, B., Noland M. 1989. Revealed Comparative Advantage in Japan and the United States. In *Journal of International Economic Integration*. 4(2). 8-22

³⁷ Ma, A. S. 2013. Revealed Comparative Advantage Measure: ASEAN-China Trade Flows. In *Journal of Economics and Sustainable Development*. 4(7). 136-145

Tabuľka 6 **RCA 2 Českej republiky**

Export			Import		
HS kód	Názov komodity	RCA 2	HS kód	Názov komodity	RCA 2
36	Výbušniny; pyrotechnické výrobky; zápalky; a iné	0,73	45	Korok a výrobky z korku	-0,81
1	Živé zvieratá	0,69	50	Hodváb	-0,81
10	Obilie	0,64	6	Živé stromy a ostatné rastliny; cibuľky, korene, iné	-0,72

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: TRADE MAP. 2017. Trade statistics for international business development. 2017. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné na internete: <<https://www.trademap.org/Index.aspx>>

V našom prípade pri analýze Českej republiky sme zistili, že najvýraznejší export predstavujú komodity z komoditnej skupiny 36 – Výbušniny; pyrotechnické výrobky; zápalky; a iné s indexom na úrovni 0,73. Ďalšiu podstatnú zložku českého exportu predstavuje komoditná skupina s HS kódom 1 (Živé zvieratá) s indexom na úrovni 0,69. Na druhej strane, čistý dovoz v najväčšej miere dosahuje pri komoditnej skupine s HS kódom 45 s indexom na úrovni -0,81. Rovnako to je aj v prípade dovozu hodvábu, ktorý sme umiestnili na druhú priečku.

Tabuľka 7 **RCA 2 Slovenskej republiky**

Export			Import		
HS kód	Názov komodity	RCA 2	HS kód	Názov komodity	RCA 2
10	Obilie	0,60	14	Rastlinné pletacie materiály; rastlinné produkty	-0,99
97	Umelecké diela, zberateľské predmety a starožitnosti	0,59	50	Hodváb	-0,97
1	Živé zvieratá	0,43	24	Tabak a vyrobené tabakové náhradky	-0,92

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: TRADE MAP. 2017. Trade statistics for international business development. 2017. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné na internete: <<https://www.trademap.org/Index.aspx>>

Najvyššiu čisto-exportnú komoditnú skupinu SR predstavujú obilniny s indexom na úrovni 0,60. Medzi ďalšie významné komodity, v ktorých krajina je čistým vývozcom patria umelecké diela, zberateľské predmety a starožitnosti s indexom na úrovni 0,59.

Najvýraznejšou čisto-importovanou komoditou Slovenskej republiky predstavuje komoditná skupina 14 - Rastlinné pletacie materiály; rastlinné produkty inde nešpecifikované ani nezahrnuté s indexom na úrovni -0,99.

Tabuľka 8 **RCA 2 Maďarska**

Export			Import		
HS kód	Názov komodity	RCA 2	HS kód	Názov komodity	RCA 2
10	Obilie	0,80	26	Rudy kovov, trosky a popoly	-0,94
69	Keramické výrobky	0,41	13	Šelak; gumy, živice a iné rastlinné šťavy a výťažky	-0,92
12	Olejnate semená a olejnate plody; rôzne semená a plody; priemyselné a liečivé rastliny;	0,41	75	Nikel a predmety z niklu	-0,90

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: TRADE MAP. 2017. Trade statistics for international business development. 2017. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné na internete: <<https://www.trademap.org/Index.aspx>>

Z analýzy Maďarska vyplýva, že najvýznamnejší export dosahuje pri „Obilninách“ s indexom na úrovni 0,80. Ďalej nasledujú „Keramické výrobky“ a „Olejnate semená a olejnate plody; rôzne semená a plody; priemyselné a liečivé rastliny“ na rovnakých úrovniach s indexom 0,41. Čistým dovozcom je Maďarsko pri komoditnej skupine 26 (Rudy kovov, trosky a popoly) s indexom -0,94.

Tabuľka 9 **RCA 2 Poľska**

Export			Import		
HS kód	Názov komodity	RCA 2	HS kód	Názov komodity	RCA 2
16	Prípravky z mäsa, rýb alebo z kôrovcov, mäkkýšov...	0,74	14	Rastlinné pletacie materiály; rastlinné produkty	-0,90
94	nábytok; posteľná bielizeň, matrace, matracové podložky	0,60	26	Rudy kovov, trosky a popoly	-0,85
24	Tabak a vyrobené tabakové náhradky	0,59	52	Bavlna	-0,74

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: TRADE MAP. 2017. Trade statistics for international business development. 2017. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné na internete: <<https://www.trademap.org/Index.aspx>>

Najvyššie hodnoty pri indexe čistej obchodnej výkonnosti dosahuje Poľsko pri komoditnej skupine s názvom „Prípravky z mäsa, rýb alebo z kôrovcov, mäkkýšov a

iných...“ s indexom na úrovni 0,74. Výrazný export predstavuje aj komoditná skupina s HS kódom 94 - Nábytok; posteľná bielizeň, matrace, matracové podložky s indexom na úrovni 0,60. Tretia priečka patrí tabaku a vyrobeným tabakovým náhradkám s indexom na úrovni 0,59. Čistý dovoz Poľska predstavujú „Rastlinné pletacie materiály; rastlinné produkty“ s indexom na úrovni -0,90. Za nimi nasleduje komoditná skupina s HS kódom 26 s indexom na úrovni -0,85.

Z uvedenej analýzy vyplýva, že krajiny V4 (s výnimkou Poľska) vo väčšej miere vyvážajú agropotravinárske produkty z komoditnej skupiny 1 – Živé zvieratá a komoditnej skupiny 10 – Obilniny. Avšak je potrebné poznamenať, že tieto komodity nemajú výrazný vplyv na celkový vývoz krajín. Celková obchodná bilancia v agropotravinárstve krajín V4 je pasívna, to znamená, že viac týchto produktov dovážajú ako vyvážajú. Dôvodom je nedostatočne rozvinutý agrárny a agropotravinársky trh. Na druhej strane, Poľsko v najväčšej miere vyváža najmä mäso a mäsové výrobky a priemyselné výrobky (nábytok). Naopak, medzi komodity, ktoré krajiny V4 prevažne dovážajú patria nerastné produkty, rastlinné výrobky a textil.

4.1.3 Podpora zahraničnoobchodnej politiky v krajinách V4

Kompetencie zahraničnoobchodnej politiky **Slovenska** preberá Ministerstvo hospodárstva SR. Podporu exportérov majú v náplni práce aj inštitúcie ako Rada vlády SR na podporu exportu a investícií, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí, Eximbanka SR, Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a iné. Ministerstvo hospodárstva spolu s odborníkmi vypracovalo *Stratégiu vonkajších ekonomických vzťahov*, pričom označuje proexportnú politiku ako východisko zahraničnoobchodnej politiky. „Cieľom stratégie VEV je zabezpečenie stabilného postavenia SR v medzinárodných ekonomických vzťahoch podporujúceho hospodársky a sociálny rozvoj krajiny, rast životnej úrovne obyvateľstva a presadzovanie ekonomických záujmov v zahraničí, vrátane garantovania plnenia požiadaviek ekonomickej bezpečnosti.“³⁸

Financovanie a poisťovanie exportu zabezpečuje Eximbanka SR prostredníctvom úverových, záručných alebo poisťných produktov. Jej cieľom je „podpora exportných

³⁸ Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. 2015. *Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov Slovenskej republiky na obdobie 2014-2020*. 2015. [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné na internete: <<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1034&navID2=1034&sID=111&id=8991>>

aktivít slovenských vývozcov a zvyšovanie objemu vývozu sofistikovanej produkcie do krajín EÚ a OECD pri zabezpečení návratnosti prostriedkov minimalizáciou rizík.“³⁹ Najväčší podiel poskytnutých priamych úverov Eximbankou v roku 2016 predstavovali investičné úvery s 52 % podielom. Za nimi nasledujú vývozné úvery so 43 % podielom a zvyšok predstavovali eskontné úvery.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií (SARIO) patrí pod gesciu Ministerstva hospodárstva SR. Cieľom SARIO je poskytovať podporu slovenským podnikateľským subjektom pri exporte do zahraničia a pri ich investičných projektoch. Dôležitou úlohou SARIO je aj prilákať čo najviac zahraničných investícií a tým prispieť k zlepšeniu podnikateľského a investičného prostredia na Slovensku.

Zahraničný obchod **Českej republiky** je riadený prostredníctvom štátnych alebo neštátnych subjektov. Na čele štátneho subjektu stojí Ministerstvo priemyslu a obchodu Českej republiky (MPO). Pod jeho gesciu patria agentúry CzechTrade, CzechInvest, Česká exportná banka (ČEB), Exportná garančná a poisťovacia spoločnosť (EGAP), Ministerstvo zahraničných vecí ČR a zastupiteľské úrady. Medzi neštátne subjekty zaradujeme rôzne obchodné komory alebo súkromné spoločnosti.

Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR sa podieľa na tvorbe koncepcie Vonkajších ekonomických vzťahov a Exportných stratégií ČR, ktoré podporujú českých vývozcov. „Hlavným cieľom exportnej stratégie ČR schválenej na obdobie 2012-2020, je zvýšenie počtu exportérov a zároveň zvýšenie objemu exportu a z nich plynúcich prínosov pre dlhodobý udržateľný rast, zamestnanosť a zabezpečenie príjmov do verejných rozpočtov.“⁴⁰ Čiastkovým cieľom exportnej stratégie ČR je diverzifikácia exportu, ktorá má zabezpečiť zvýšenie exportu do krajín mimo EÚ a tým znížiť jej závislosť od európskeho trhu. Avšak, podľa českého štatistického úradu, v prvej polovici roka 2018, klesol český vývoz do krajín mimo EÚ o 2,7 %, pričom vývoz do EÚ vzrástol o 0,5 %.

Financovanie a poistenie exportu v Česku zabezpečuje Česká exportná banka a Exportná garančná a poisťovacia spoločnosť. Spoločne tvoria tzv. *Export Credit Agency*, ktorá pomáha subjektom realizovať export aj do krajín s vyšším teritoriálnym alebo

³⁹ SARIO. 2019. *Financovanie exportu*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.12]. Dostupné na internete: <<https://www.sario.sk/sk/exportujte-do-zahranicia/financovanie-exportu>>

⁴⁰ BUSINESS INFO. 2012. *Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020*. 2012. [online]. [cit. 2019.03.12]. Dostupné na internete: <<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/exportni-strategie-cr-2012-az-2020-7148.html#!&chapter=3>>

politickým rizikom. ČEB umožňuje financovanie exportu ako pre veľké spoločnosti, tak aj pre malé stredné podniky. Medzi portfólio finančných produktov poskytovaných ČEB patria odberateľské, resp. dodávateľské úvery, investičné úvery v zahraničí, predexportný úver alebo poskytnutie finančnej pomoci pri vstupe do zahraničných firiem. EGAP je štátnou poisťovňou, ktorá poskytuje exportné poistenie bez rozdielu, či ide o veľkú alebo malú spoločnosť. EGAP nepoist'uje úvery so splatnosťou do dvoch rokov pri obchodovaní s krajinami EÚ a OECD, čím nezasahuje do fungovania komerčných poisťovní. „Stratégiou EGAPU je prostredníctvom komplexného portfólia produktov poistenia poskytnúť exportérovi alebo jeho finančnej inštitúcii podporu v každej fáze exportného prípadu, a tak podporiť plnú konkurencieschopnosť českých exportérov na zahraničných trhoch.“⁴¹

Zahraničná politika **Maďarska** patrí pod vedenie Ministerstva zahraničných vecí, ktoré vymedzilo nové ciele a smerovanie zahraničnej politiky. „Zahraničná ekonomická stratégia maďarskej vlády uprednostňuje podporu domácej exportnej aktivity a hľadanie nových exportných trhov. Cieľom je umožniť podnikom pôsobiacich v Maďarsku, aby poskytovali stimuly pre vývoz maďarského tovaru a služieb, aby čo najviac využili svoje vývozné príležitosti a zvýšili svoju konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch.“⁴² Najvýznamnejšími inštitúciami zaoberajúcimi sa podporou exportu v Maďarsku predstavuje *Hungarian Export – Import Bank*(Eximbanka) a *Hungarian Export Credit Insurance* (Poisťovňa vývozných úverov Maďarska). Sú to štátne inštitúcie, ktorých legislatíva je regulovaná na úrovni OECD a EÚ. Ich hlavným cieľom je podpora exportných podnikov prostredníctvom ktorých sa snažia zabezpečiť rast zamestnanosti a tvorbu nových pracovných miest a tým dosiahnuť nové exportné možnosti. Exportérom poskytujú rôzne formy úverov a poistenia, už od výrobného procesu až po konečný predaj tovarov na zahraničnom trhu. Pre komerčné banky v Maďarsku nepredstavujú konkurenciu, pretože na seba preberajú také riziká, ktoré komerčné banky nemôžu. Svoje produkty poskytujú aj pri kapitálových projektoch, čím sa snažia motivovať podniky k rastu ich exportných aktivít.

Zahraničnoobchodnú politiku **Poľska** spravuje Ministerstvo hospodárstva, ktoré realizuje podporu exportu prostredníctvom operačných programov. Úlohou týchto

⁴¹ EXPORTNÍ GARANČNÍ A POJISTOVACÍ SPOLEČNOST. 2019. *Obchodní strategie*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <<https://www.egap.cz/dokumenty/obchodni-strategie.pdf>>

⁴² MAĎARSKÁ EXPORTNO-IMPORTNÁ BANKA. 2019. *About Exim*. 2019. [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné na internete:<<https://exim.hu/en/about-exim?start=1>>

programov je pomôcť presadiť sa poľským exportérom na medzinárodných trhoch. Programy sú zvyčajne financované buď zo štátneho rozpočtu alebo z fondov EÚ.⁴³

Ďalšou inštitúciou podporujúcou export v Poľsku je *Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna* (Korporácia pre poisťovanie exportných úverov). Ide o štátnu inštitúciu, ktorej hlavnou činnosťou je zabezpečenie poistenia obchodných pohľadávok z predaja tovarov a služieb s odloženou splatnosťou. Iba v jej kompetencii je aj poskytovanie vývozných poistení do krajín s významnými politickými rizikami. Pod jej agendu patrí *KUKE Finance*, ktorá poskytuje faktoringové služby na realizáciu obchodu doma i v zahraničí. V roku 2017 uzavrela KUKE zmluvy o strednodobom a dlhodobom poistení vývozných úverov v celkovej hodnote 1 574,29 mil. PLN, pričom poistné na základe týchto zmlúv o poistení sa vo vykazovacom období rovnalo 109,74 mil. PLN, čo oproti roku 2016 predstavuje nárast o viac ako 66 %.⁴⁴

Významnou inštitúciou, ktorá participuje na podpore exportu je aj *Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości* (Poľská agentúra pre rozvoj podnikania). Okrem exportu, podporuje rozvoj malých a stredných podnikov, rozvoj ľudských zdrojov a zaoberá sa aj modernizáciou technológií. „*Aktívne sa podieľa na tvorbe a efektívnej implementácii štátnej politiky v oblasti podnikania, inovácií a adaptability zamestnancov, pričom sa usiluje o transformáciu na kľúčovú inštitúciu zodpovednú za vytváranie prostredia, ktoré podporuje podnikateľov.*“⁴⁵

4.2 Analýza podnikateľského prostredia pomocou vybraných indexov

Kvalitné podnikateľské prostredie vytvára predpoklad dosiahnutia konkurencieschopnosti na medzinárodnom trhu. Zabezpečuje rozvoj podnikania, zvyšuje životnú úroveň obyvateľstva a ekonomickú slobodu. Cieľom záverečnej práce je preto porovnať podnikateľské prostredie v krajinách Vyšehradskej štvorky prostredníctvom nami zvolených troch indexov, a to konkrétne cez Index globálnej konkurencieschopnosti,

⁴³ MZVaEZ. 2018. *Ekonomická informácia o teritóriu*. 2018. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <<https://www.mzv.sk/documents/633617/620840/Po%C4%B5sko+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2018>>

⁴⁴ KUKE PFR Group. 2017. *Annual Report 2017*. 2017. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <file:///C:/Users/Uzivatel/Downloads/annual_report_2017.pdf>

⁴⁵ POĽSKÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ PODNIKANIA. 2019. *About PARP*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <<https://www.parp.gov.pl/index.php/component/parpabout/>>

Index Doing Business a Index ekonomickej slobody. V nasledujúcej časti sa budeme hlbšie venovať Indexu globálnej konkurencieschopnosti.

4.2.1 Index globálnej konkurencieschopnosti

Na základe tabuľky 10, môžeme skonštatovať, že spomedzi 140 porovnávaných krajín sa v rámci Vyšehradskej štvorky v roku 2018 najlepšie umiestnila Česká republika (29. miesto). Na druhom mieste sa z hľadiska konkurencieschopnosti nachádza Poľsko s aktuálnou 37 priečkou. O štyri priečky nižšie nasleduje Slovenská republika (41. miesto) a nakoniec Maďarsko (48. miesto).

Tabuľka 10 Porovnanie pozície krajín V4 na základe GCI (2012-2018)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SR	71	78	75	67	65	59	41
ČR	39	46	37	31	31	31	29
HU	60	63	60	63	69	60	48
PL	41	42	43	41	36	39	37

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: World Economic Forum, 2018. *The Global Competitiveness Report*, 2018. [online]. [cit. 2019.02.26]. Dostupné na internete: < <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/> >

Z dlhodobého hľadiska, najlepšie hodnotenie dosahuje Česká republika s výnimkou roku 2013, kedy Poľsko dosiahlo lepšiu pozíciu najmä v dôsledku posilnenia rozvoja finančného trhu. Poľsko si tak polepšilo predovšetkým v oblasti zákonných práv (12. miesto zo 140) a pri regulácii búrz cenných papierov (35. miesto zo 140).

V rokoch 2015-2017 dosahovala Česká republika rovnakú pozíciu, ale v roku 2018 sa jej pozícia posunula o dve miesta nahor, a to na 29. miesto. Dôvodom bolo významné zlepšenie najmä v oblasti infraštruktúry, kde sa medziročne⁴⁶ krajina zlepšila až o 25 priečok. Najhoršiu pozíciu v rámci Vyšehradskej skupiny dosiahla Slovenská republika, a to v roku 2013 (78. miesto). V tomto období bolo Slovensko výrazne obmedzené v konkurencieschopnosti v dôsledku bariér v podnikaní, ktoré negatívne ovplyvňovali celé podnikateľské prostredie. Postupne ale začala Slovenská republika dosahovať lepšie výsledky a tým posilnila svoju pozíciu v rámci krajín V4. Zlepšenie pozície bolo čiastočne

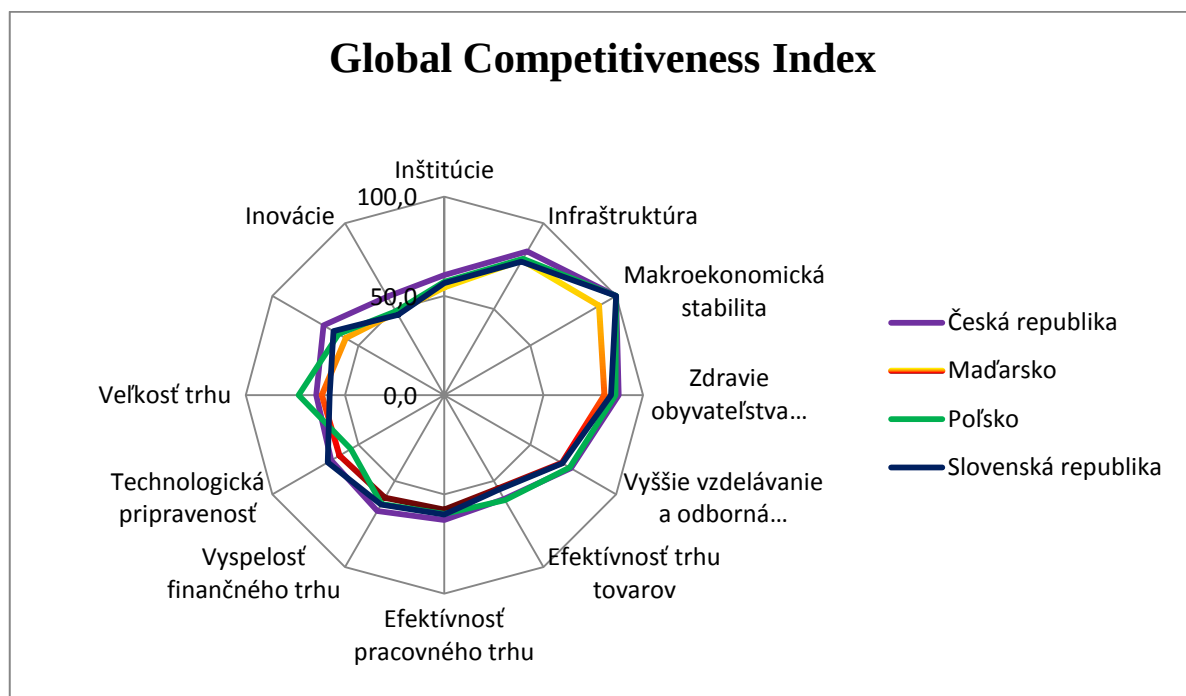
⁴⁶ Medzi rokmi 2017 a 2018 (pozn. autorky).

ovplyvnené zlepšením podnikateľského prostredia ako aj zhoršením výsledkov ostatných štátov, predovšetkým Maďarska.

Medzi rokmi 2017 a 2018 sme najvýraznejšiu pozitívnu zmenu zaznamenali pri Slovensku a Maďarsku. Slovensko tak postúpilo o 18 priečok v dôsledku zlepšenia v oblasti inštitúcií, efektívnejšieho trhu práce a inovačnej schopnosti. Maďarsko si polepšilo o 12 priečok najmä vďaka rozvoju troch I: inštitúcie, infraštruktúra a inovácie.

V nasledujúcom grafe uvádzame porovnanie pozícií krajín V4 na základe jednotlivých pilierov Indexu globálnej konkurencieschopnosti.

Graf 3 Index globálnej konkurencieschopnosti krajín V4 v roku 2018

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: World Economic Forum. 2018. The Global Competitiveness Report. 2018. [online]. [cit. 2019.02.26]. Dostupné na internete:< <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/>>

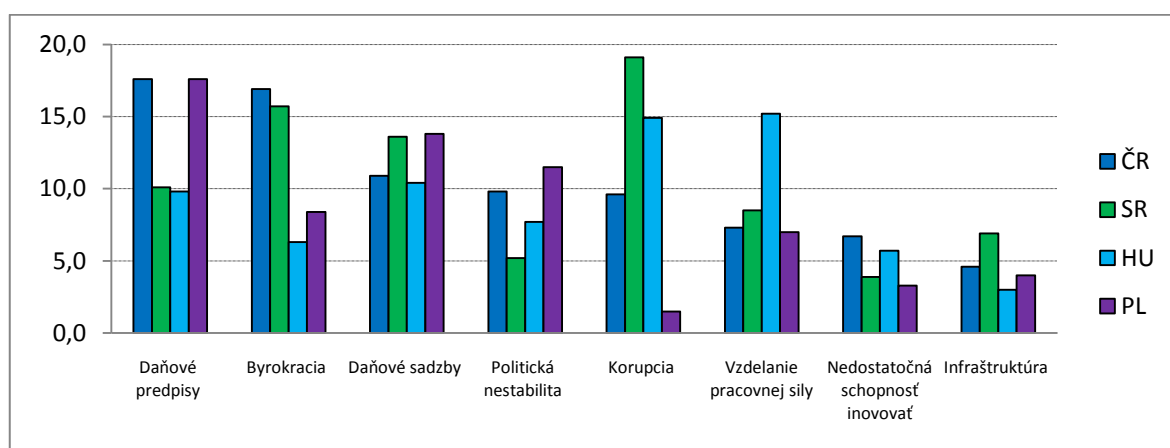
Na základe uvedeného Grafu 3, môžeme s určitosťou skonštatovať, že najlepšie výsledky dosahuje Česká republika, a to vo viacerých hodnotených pilieroch. Najlepšie hodnotenie dosahuje v makroekonomickej stabilite, kde spomedzi všetkých hodnotených krajín sa nachádza na 1. mieste spoločne s ďalšími 31 krajinami vrátane Poľska. Výrazne vyššie bodové hodnotenie v rámci krajín V4 dosiahla aj pri pilieroch, ako je infraštruktúra (18. miesto), zdravie obyvateľstva a základné vzdelávanie (41. miesto) a vyššie

vzdelávanie a odborná príprava (25. miesto). Zároveň môžeme skonštatovať, že Česká republika dosahuje v 9 pilierov lepšie výsledky ako zvyšok skupiny. Iba v dvoch pilierov dosahuje lepšiu pozíciu Poľsko, a to pri veľkosti trhu (22. miesto) a efektívnosti trhu s tovarmi (38 miesto). Slovensko predbiehlo Česko len v jednom pilieri, a to pri technologickej vybavenosti (Slovensko sa nachádza na 35. mieste a Česko na 42. mieste).

Na druhej strane, najnižšie hodnoty v celej skupine zaznamenávame pri poslednom pilieri – inovácie. Z hľadiska inovácií je na tom najhoršie Slovensko so získanými len 47 bodmi, a najlepšie Česko s 57 bodmi. Nízke bodové ohodnotenie daného piliera je na Slovensku do významnej miery ovplyvnené nízkymi výdavkami na výskum a vývoj, ktoré obmedzujú zlepšenie pozície v rámci krajín V4. Medzi ďalšie piliere, v ktorých krajiny V4 naďalej zaostávajú patria inštitúcie, efektívnosť trhu s tovarmi alebo efektívnosť trhu práce. V rámci už spomínaných troch pilierov, najnižšie hodnoty dosahuje Maďarsko. Efektívnosť trhu tovarov v Maďarsku sa nachádza na 82. mieste a efektívnosť trhu práce až na 83. mieste.

Index globálnej konkurencieschopnosti sa zvyčajne zaoberá aj faktormi, ktoré predstavujú určitú bariéru v podnikaní. Nasledujúci graf znázorňuje vybrané faktory obmedzujúce podnikanie v krajinách V4 za rok 2017.

Graf 4 **Faktory⁴⁷ obmedzujúce podnikanie (v %)**

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: World Economic Forum. 2018. *The Global Competitiveness Report. 2018.* [online]. [cit. 2019.02.27]. Dostupné na internete:< <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/>>

⁴⁷ Zoznam faktorov bol vypracovaný na základe opýtaných respondentov prieskumu verejnej mienky Svetového ekonomického fóra (pozn. autorky).

Podľa Grafu 4, môžeme povedať, že medzi krajinami V4 existuje určitá rozdielnosť v postupnosti bariér v podnikaní. Napríklad, najväčšiu prekážku v podnikaní v SR je považovaná korupcia (19,1 %), v Česku a Poľsku daňové predpisy (17,6 %) a v Maďarsku nedostatočné vzdelanie pracovnej sily (15,2 %). Medzi ďalšie významné prekážky v SR patrí byrokracia (15,7 %) a daňové sadzby (13,6 %). Podobne je to aj v prípade obchodovania na českom trhu, kde byrokracia predstavuje 16,9 % a daňové sadzby 10,9 %. Súčasný poľský trh je obmedzený predovšetkým politickou nestabilitou krajiny (11,5 %) a vysokými daňovými sadzbami (13,8 %). Konkurencieschopnosť Maďarska do významnej miery ovplyvňuje predovšetkým korupcia (14,9 %) a daňové sadzby (10,4 %).

4.2.2 Index ekonomickej slobody

Index ekonomickej slobody je každoročne zostavený americkou inštitúciou The Heritage Foundation, ktorá analyzuje ekonomickú slobodu v zúčastnených krajinách. Súčasný celosvetový priemer dosiahol hodnotu 60,8 bodov, pričom ale medziročne klesol o 0,3 boda. Priemer európskeho regiónu je stanovený 68,6 bodmi, pričom vyššiu hodnotu z krajín V4 dosahuje len Česká republika. Z dlhodobého hľadiska, tak najsilnejšiu pozíciu zastáva práve Česká republika, ktorá ako jediná krajina z Vyšehradskej skupiny patrí medzi prevažne slobodné krajiny. Ostatné krajiny zastávajú v Indexe ekonomickej slobody status priemerne slobodnej krajiny.

Tabuľka 11 Porovnanie pozície krajín V4 na základe EFI (2013-2019)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SR	42	57	50	56	57	59	65
ČR	29	26	24	21	28	24	23
HU	48	51	54	58	56	55	64
PL	57	50	42	39	45	45	46

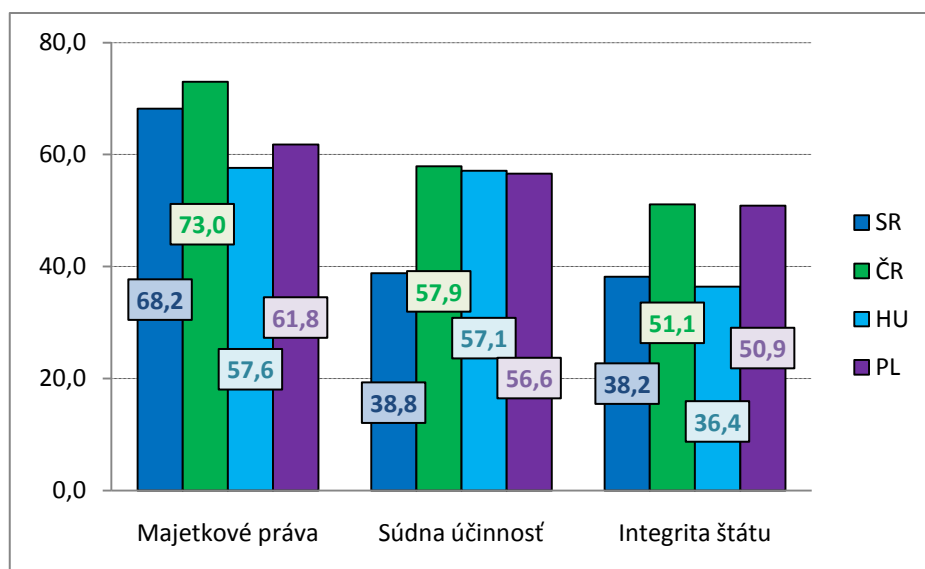
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: HERITAGE FOUNDATION. 2019. 2019 Index of Economic Freedom. 2019. [online]. [cit. 2019.03.03]. Dostupné na internete: < <https://www.heritage.org/index/ranking> >

Tabuľka 11 zobrazuje vývoj pozícií krajín V4 od roku 2013 až 2019. Aj v tomto prípade dosahuje najlepšiu pozíciu Česko, a to 23. miesto v rámci 180 hodnotených krajín. Za ním nasleduje Poľsko (46. miesto), Maďarsko (64. miesto) a nakoniec Slovensko (65. miesto). Porovnaním roka 2013 s rokom 2019, najvýraznejšie zlepšenie dosiahlo Poľsko, a to o 11 bodov. Najväčší pokles priečky sme zaznamenali pri Slovensku, konkrétne zo 42.

miesta (2013) na 65. miesto (2019). Z hľadiska porovnávaných rokov, najlepšiu pozíciu dosiahlo Slovensko v roku 2013 (42. miesto) najmä v dôsledku novelizácie zákonníka práce. Avšak, v budúcom roku sme zaznamenali prepád až o 15. priečok. Tento stav bol ovplyvnený predovšetkým vyšším daňovým zaťažením, korupciou a rastom dlhu, ktorý mal za následok zhoršenie podnikateľského prostredia v krajine.

V roku 2019 dosiahla Česká republika 73,7 bodov a v rámci *európskeho regiónu* sa nachádza na 13. mieste zo 44 porovnávaných krajín. Následne na 23. mieste sa nachádza Poľsko (67,8 bodov), Maďarsko na 31. mieste (65,0 bodov) a Slovensko na 32. mieste (65,0 bodov). Medzi silné stránky Vyšehradskej skupiny v hodnotení môžeme zaradiť slobodu obchodu a fiškálne zdravie. Naopak, hrozbou pre budúci vývoj podnikateľského prostredia krajín V4 predstavujú vládne výdavky a nízka vymožitelnosť práv. Nasledujúce grafy bližšie špecifikujú jednotlivé piliere Indexu ekonomickej slobody.

Graf 5 I. Pilier –Právna účinnosť

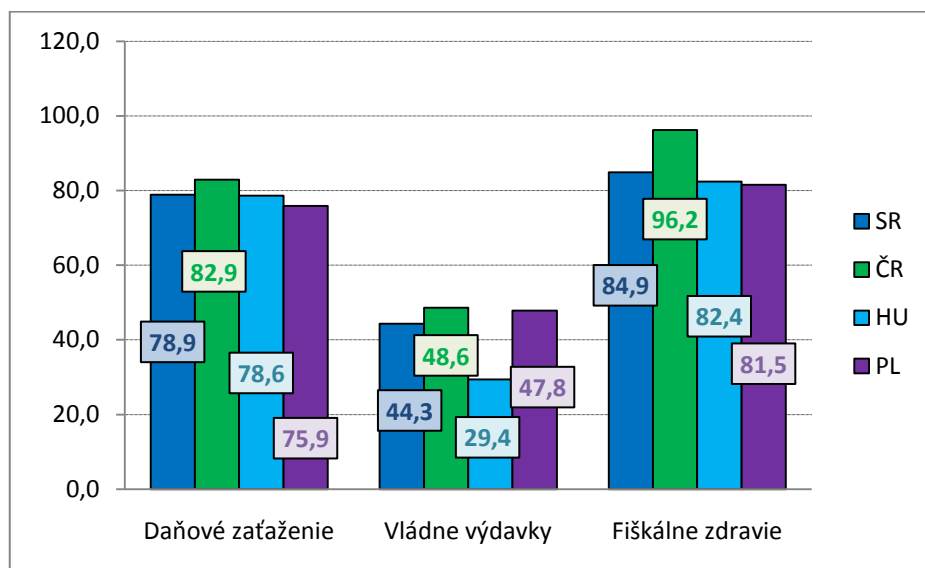

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: HERITAGE FOUNDATION. 2019. 2019 Index of Economic Freedom. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: < <https://www.heritage.org/index/explore> >

Podľa analýzy vypracovanej Európskou komisiou, Slovenská republika patrí ku krajinám, kde dôvera verejnosti k súdom je najnižšia v celej EÚ. Súdný systém ovplyvňuje korupcia, ktorá má za následok nedostatočnú transparentnosť vo verejnom obstarávaní. Súdný systém v Česku a Poľsku je pomerne nezávislý, avšak mierne zdĺhavý. Majetkové práva sú dostatočne chránené zákonmi alebo inými predpismi. Podobne ako v prípade Slovenska, aj v týchto krajinách sa vyskytuje korupcia a to predovšetkým vo vládnom

obstarávaní. Nezávislosť súdu v Maďarsku je aktuálne ohrozená v dôsledku obmedzovania ústavného súdu. Významný problém pre krajinu predstavuje vyjadrovanie podpory maďarskej vlády len určitým ekonomickým subjektom a odmietanie väzobne stíhať politické subjekty.⁴⁸

Graf 6 II. Pilier – Veľkosť vlády

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: HERITAGE FOUNDATION. 2019. 2019 Index of Economic Freedom. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/explore>>

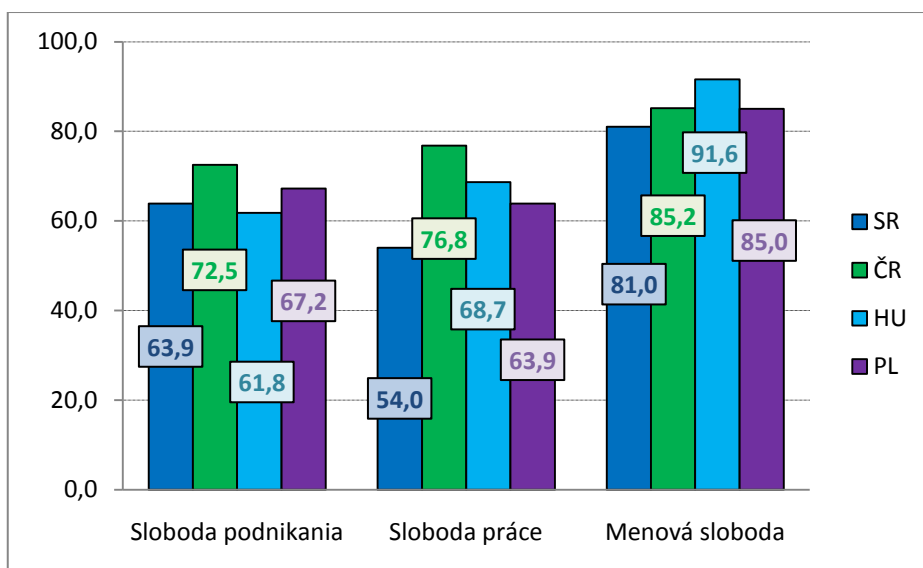
Daňové zaťaženie a vládne výdavky krajín V4 sú približne na rovnakej úrovni. Najvyššie daňové zaťaženie dosahuje Maďarsko, ktoré sa rovná 39,4 % podielu z celkových domácich daní príjmov. Naopak, najnižšie daňové zaťaženie predstavuje Slovensko s 32,7 % podielom z celkových domácich daní príjmov. Vládne výdavky na Slovensku predstavujú 42,4 % HDP krajiny (rozpočtové deficit⁴⁹ 2,2 % HDP), v Česku 40,0 % HDP (rozpočtové deficit 0,5 % HDP) a v Poľsku 41,3 % HDP (rozpočtové deficit 2,3 HDP). Vládne výdavky v Maďarsku predstavovali za rok 2019 47,7 % HDP a rozpočtové deficit 1,8 % HDP.⁵⁰

⁴⁸HERITAGE. 2019. 2019 Index of Economic Freedom. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org>>

⁴⁹ Rozpočtový deficit vzniká v prípade, ak celkové výdavky vlády sú vyššie ako jej príjmy (do výpočtu sa nezarátavajú pôžičky) (pozn. autorky).

⁵⁰HERITAGE. 2019. 2019 Index of Economic Freedom. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org>>

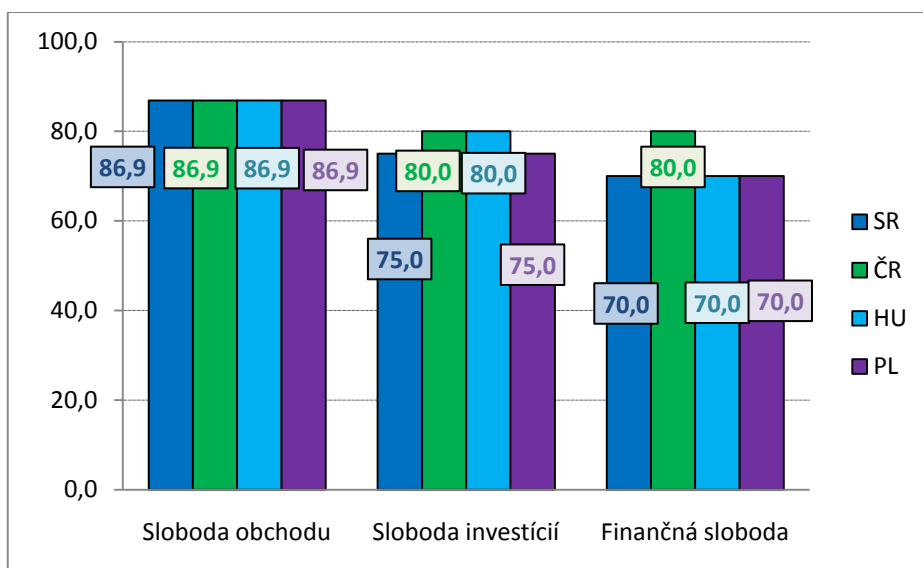
Graf 7 III. Pilier – Regulačná účinnosť

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: HERITAGE FOUNDATION. 2019. 2019 Index of Economic Freedom. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: < <https://www.heritage.org/index/explore> >

Zriaďovanie nových podnikov s minimálnym kapitálom a najnižšou byrokraciou je najjednoduchšie v Česku. Česko pretransformovalo postup zakladania súkromných spoločností do jednoduchšej podoby, čím sa podnikateľom výrazne znížili náklady. Zložitejšie zakladanie spoločností môžeme stále nájsť na Slovensku, kde je tento proces obmedzený byrokraciou a inými požiadavkami, ktoré spomaľujú vznik spoločností. Avšak, slovenská vláda už niekoľkokrát vyhlásila, že postupne zjednoduší systém zakladania a prevádzku spoločností, a rovnako zredukuje množstvo požiadaviek pre udelenie licencie. Sloboda práce Slovenska výrazne zaostáva v porovnaní s ostatnými krajinami V4 (napr. Slovensko 54,0 bodov a Česko 76,8 bodov). Dôvodom je nízka flexibilita pracovných predpisov. Poľsko sa zase vyznačuje vyššími nákladmi na pracovnú silu v rámci krajín V4. Významnou súčasťou poľského pracovného trhu sú odbory, ktoré plnia dôležitú funkciu pri zamestnávaní pracovníkov. Regulácia podnikania v Maďarsku priniesla efektívnejšie zakladanie nových spoločností a ich prevádzku.

Graf 8 IV. Pilier – Otvorenosť trhu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: HERITAGE FOUNDATION. 2019. 2019 Index of Economic Freedom. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: < <https://www.heritage.org/index/explore> >

Na základe Grafu 8, môžeme skonštatovať, že úroveň hodnôt krajín V4 je v danom pilieri približne rovnaká. Sloboda obchodu všetkých krajín V4 dosahuje 86,9 bodov. Finančný sektor je prevažne stabilný, banky sú vysoko kapitalizované. Krajiny V4 uplatňujú rovnakú colnú sadzbu v medzinárodnom podnikaní, ktorej hodnota sa rovná 2,0 %. Spoločnou charakteristikou krajín je ich otvorenosť voči investíciám. V Maďarsku preto dokonca neexistuje preverovanie investícií pochádzajúcich zo zahraničia.

4.2.3 Easy of Doing Business

Index Doing Business každoročne hodnotí výkonnosť ekonomík v rámci 10 oblastí. Následne vypracováva rebríček krajín na základe efektívnosti a kvality podnikateľského prostredia. Najlepšie hodnotené krajiny disponujú spoločnými znakmi v oblasti efektívnosti a kvalite regulácie, vrátane využívania automatizovaných nástrojov v prípade výpadku elektrickej energie alebo automatizovaných špecializovaných obchodných súdov. Porovnaním 50 najväčších ekonomík zapojených do Doing Business v roku 2019, môžeme skonštatovať, že najpočetnejšiu skupinu tvoria krajiny z OECD⁵¹ (60 %). Za nimi nasledujú ekonomiky z Európy a Strednej Ázie (24 %) a ekonomiky z východnej Ázie

⁵¹ V súčasnosti OECD tvorí 36 krajín, pričom v TOP 50 podľa Doing Business sa nachádza 30 krajín s výnimkou Čile, Grécka, Maďarska, Talianska, Luxemburska a Mexika (pozn. autorky).

a Tichomoria (12 %).⁵² Nižšie uvádzame vývoj pozície krajín V4 v hodnotení Doing Business.

Tabuľka 12 **Porovnanie pozície krajín V4 na základe DB (2013-2019)**

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SR	43	49	29	30	33	39	42
ČR	68	75	33	26	27	30	35
HU	52	54	40	40	41	48	53
PL	48	45	28	25	24	27	33

Zdroj: THE WORLD BANK. 2018. *Doing Business*. 2018. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>

Z tabuľky 12, môžeme konštatovať, že medzi rokmi 2018-2019 došlo k poklesu priečok vo všetkých krajinách Vyšehradskej skupiny. Tento pokles je pravdepodobne spôsobený zmeneným spôsobom spracovania dát Svetovej banky. Porovnaním krajín V4, najlepšiu pozíciu v roku 2019 dosiahlo Poľsko (33. miesto), za ním nasleduje Česko (35. miesto), Slovensko (42. miesto) a Maďarsko (53.miesto).

V porovnaní s ostatnými krajinami OECD, ani jedna krajina z V4 nepresiahla regionálny priemer – 77,80 bodov. Najviac sa k tomu priblížilo Poľsko so 76,95 bodmi. Nasleduje Česko so 76,10 bodmi, Slovensko so 75,17 bodmi a nakoniec Maďarsko so 72,28 bodmi. Zlepšenie pozície by krajiny V4 mohli dosiahnuť prostredníctvom reforiem, ktoré by prispeli k zlepšeniu podnikateľského prostredia.

⁵² THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business 2019*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: < http://www.worldbank.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf >

Tabuľka 13 **Hodnotenie Doing Business krajín V4**

	SR			ČR			PL			HU		
	DB 2018	DB 2019	Zmena v %	DB 2018	DB 2019	Zmena v %	DB 2018	DB 2019	Zmena v %	DB 2018	DB 2019	Zmena v %
Začatie podnikania	81,96	82,02	↑ 0,07	83,55	83,56	↑ 0,01	82,78	82,85	↑ 0,08	87,60	87,89	↑ 0,33
Získanie stavebného povolenia	59,33	59,34	↑ 0,02	56,17	56,20	↑ 0,05	75,16	75,18	↑ 0,03	66,19	66,71	↑ 0,79
Získanie elektrickej energie	83,19	83,23	↑ 0,05	95,35	95,36	↑ 0,01	81,35	81,35	↓ 0,00	63,26	63,29	↑ 0,05
Registrácia majetku	90,17	90,17	↓ 0,00	79,74	79,74	↓ 0,00	76,49	76,09	↓ -0,52	80,09	80,09	↓ 0,00
Získanie úveru	70,00	70,00	↓ 0,00	70,00	70,00	↓ 0,00	75,00	75,00	↓ 0,00	75,00	75,00	↓ 0,00
Ochrana menšinových investorov	53,33	53,33	↓ 0,00	58,33	58,33	↓ 0,00	61,67	61,67	↓ 0,00	50,00	50,00	↓ 0,00
Platenie daní	80,46	80,62	↑ 0,20	81,20	81,42	↑ 0,27	79,50	76,49	↓ -3,79	71,56	73,81	↑ 3,14
Cezhraničné obchodovanie	100,00	100,00	↓ 0,00	100,00	100,00	↓ 0,00	100,00	100,00	↓ 0,00	100,00	100,00	↓ 0,00
Vymáhanie plnenia zmlúv	64,27	66,12	↑ 2,88	56,38	56,38	↓ 0,00	63,44	64,36	↑ 1,45	70,98	70,98	↓ 0,00
Riešenie platobnej neschopnosti	66,08	66,90	↑ 1,24	79,82	80,05	↑ 0,29	77,71	76,48	↓ -1,58	54,75	55,03	↑ 0,51

*hodnotenie piliera prebieha v škále od 0 -100

Zdroj: THE WORLD BANK. 2019. Doing Business. 2019. [online]. [cit. 2019.03.05]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/en/rankings>>

Tabuľka 13 hodnotí konkrétne oblasti Doing Business krajín V4 dosiahnutých v roku 2018 až 2019 a zároveň udáva medziročný nárast v percentách. Najlepšie hodnotenie dosahujú krajiny V4 v zahraničnom obchode (100 bodov), pričom sa nachádzajú na prvom mieste zo všetkých 190 krajín. Druhé najlepšie hodnotenie **Slovenska** predstavuje registrácia majetku, kde výrazne predbieha ostatné krajiny V4. Spomedzi všetkých krajín, zastáva 9. miesto, pričom Maďarsko je na 30. mieste, Česko na 33. mieste a Poľsko na 41. mieste. Naopak, najhoršie pozície Slovenska predstavujú podmienky pri začatí podnikania (127. miesto) a získanie stavebného povolenia (143. miesto). Avšak, medziročne došlo k miernemu rastu hodnotenia týchto dvoch podmienok. Na základe tejto tabuľky, môžeme skonštatovať, že Slovensko si polepšilo v šiestich podmienkach a ostatné podmienky indexu Doing Business sa nezmenili. Najvýraznejšie zlepšenie Slovenska sa uskutočnilo pri vymáhaní plnenia zmlúv, konkrétne sa medziročne zvýšilo o 2,88 %. V prípade **Českej republiky**, jej druhé najlepšie hodnotenie zaznamenávame pri získaní elektrickej energie, kde zastáva celkové 10. miesto. Podobne ako Slovensko, aj Česko dosiahlo najhoršie pozície pri začatí podnikania (115. miesto) a získaní stavebného povolenia (156. miesto). Najvýraznejší rast Česka, sme zaznamenali pri riešení platobnej neschopnosti, ktorá sa medziročne zvýšila o 0,29 %. Pokles v hodnotení podmienok Easy of Doing Business Českej republiky za rok 2019 sme nezaznamenali. Druhé najlepšie hodnotenie, dosahuje **Pol'sko** pri riešení platobnej neschopnosti (celkové 25. miesto). Avšak, medziročne sme zaznamenali pokles približne

o 1,58 %. Poľsko je jedinou krajinou z Vyšehradskej skupiny, ktorá zaznamenala pokles hodnotenia vo viacerých podmienkach indexu. Okrem platobnej neschopnosti, výrazný pokles zaznamenávame pri daniach (pokles o 3,79 %) a pri registrácii majetku (pokles o 0,52 %). Napriek zhoršenej situácii v podnikateľskom prostredí naďalej vedie medzi krajinami V4. **Maďarsko** si dobre vedie v podmienkach vymáhania zmlúv (22. miesto) a pri registrácii majetku (30. miesto). Najvýraznejší rast Maďarska sme zaznamenali pri daniach, ktoré sa medziročne zvýšili o 3,14 %. Avšak, Maďarsko výrazne zaostáva v hodnotení podmienok ako získanie elektrickej energie (122. miesto), získanie stavebného povolenia (110. miesto) a pri ochrane minoritných investorov (110. miesto).

Základ hodnotenia Doing Business spočíva v spočítaní potrebných úkonov v jednotlivých častiach a zmeraní dĺžky ich trvania, ktoré sa udávajú väčšinou v dňoch. Nižšie špecifikujeme jednotlivé oblasti Doing Business Vyšehradskej štvorky dosiahnutých v roku 2019.

Začatie podnikania – tento indikátor sa prvotne zaoberá overovaním mena spoločnosti, jeho registráciou na príslušných úradoch, kapitálovými požiadavkami na vznik spoločnosti a celkovým časom potrebným na výkon týchto úkonov. Počet procedúr potrebných na začatie podnikania sa v jednotlivých krajinách líši. V Česku a na Slovensku je potrebné vykonať 8 procedúr, v Maďarsku 6 a v Poľsku len 5. Celkový čas nutný na výkon týchto činností predstavuje na Slovensku približne 23-33 dní, v Česku 22-29 dní, v Maďarsku 7 dní a v Poľsku až 38 dní. Najvýhodnejšiu splatenú minimálnu kapitálovú požiadavku môžeme nájsť v Česku, ktorá predstavuje len 5 CZK. Na Slovensku predstavuje minimálna kapitálová požiadavka 2 500 EUR, v Maďarsku 1 500 000 HUF a v Poľsku 5 000 PLN.

Získanie stavebného povolenia – indikátor sa zaoberá vybudovaním skladu, jeho registráciou, prípadne jeho následným predajom. Dôležitou časťou hodnotenia je aj predloženie všetkých potrebných dokumentov pre získanie povolenia, resp. licencie. V neposlednom rade hodnotí prístup do vodných sietí a kanalizácie. Najlepšie hodnotenie v rámci tohto indikátora dosahuje Poľsko s 12 procedúrami a potrebnými 153 dňami. Najhorší výsledok zaznamenávame pri Česku, kde je potrebné vykonať 21 procedúr, a celkový čas zaberie 246 dní. Na Slovensku zaberie získanie stavebného povolenia 300 dní, ale je potrebné realizovať 14 procedúr. V prípade Maďarska je potrebné absolvovať 22 procedúr, ktoré trvajú 192,5 dňa.

Získanie elektrickej energie – už z názvu vyplýva, že indikátor sa zaoberá postupmi k získaniu elektrickej energie. Hodnotí postup od predloženia dokumentov potrebných pre získanie povolenia, cez získanie externej inštalácie a následnej kontrole, až po uzatvorenie zmluvy požadovanej dodávky. Na základe tohto indikátora, najlepšiu pozíciu dosahuje Česko s 3 úkonmi, ktoré zaberajú 60 dní. Celkový priemer krajín s vysokými príjmami OECD predstavuje 4,5 úkonov a 77,2 dní. Najhoršie umiestnenie patrí Maďarsku, kde získanie prístupu k elektrickej energii trvá 257 dní a je potrebné realizovať 5 procedúr. V rámci indikátora, môžeme porovnať aj cenu elektriny, ktorá je najvyššia v Maďarsku (17,6 USD centov za 1 kWh) a najnižšia na Slovensku (11,6 USD centov za 1 kWh).

Registrácia majetku – obsahuje postupy zaoberajúce sa registráciou majetku a prevodom vlastníckych práv k nehnuteľnostiam. Okrem iného, zaoberá sa aj kvalitou pôdy, ktorú hodnotí na základe spoľahlivosti infraštruktúry, geografického územia, transparentnosti informácií, riešenia vnútrozemských sporov a zachovania rovnakého prístupu k vlastníckym právam.⁵³ Priemer OECD krajín predstavuje 4,7 procedúr s celkovým časom na registráciu – 20,1 dňa. V tejto oblasti vedie Slovensko s počtom procedúr 3 a celkovým časom - 16,5 dňa. V rámci porovnania, najhoršie dopadlo Poľsko, kde je potrebné vykonať až 6 úkonov, ktoré trvajú 33 dní. Štatistika udáva aj počet prevodov nehnuteľností v najväčšom obchodnom meste danej krajiny. Porovnali sme počet prevodov nehnuteľností a zistili sme, že najviac týchto prevodov sa nachádza v Bratislave, konkrétne 60 525 prevodov.

Získanie úveru – táto problematika sa týka dvoch základných faktorov. Prvým faktorom je sila indexu zákonných práv, ktorá skúma do akej miery sú zabezpečené zákony o zárukách na ochranu práv veriteľov a dlžníkov. Druhým faktorom predstavuje hĺbka indexu úverových informácií, ktorá meria dostupnosť a rozsah úverových informácií prostredníctvom úverového úradu.⁵⁴ V tomto hodnotení dosahujú krajiny V4 lepšie výsledky ako priemer OECD (64,12 bodov). Slovensko a Česko dosahuje rovnaké hodnoty v oboch faktoroch, kde pri indexe úverových informácií sme zaznamenali 7 bodov z možných 8 bodov. Zabezpečenie zákonov o zárukách sú hodnotené na stupnici od 0-12, pričom Česko, Slovensko a Poľsko dosiahli 7 bodov. Maďarsko získalo 9 bodov, z toho vyplýva, že v krajine je možné získať úver najľahšie, spomedzi ostatných krajín V4.

⁵³ THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business 2019*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.10]. Dostupné na internete: < <http://www.doingbusiness.org/en/rankings> >

⁵⁴ THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business 2019*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.10]. Dostupné na internete: < <http://www.doingbusiness.org/en/rankings> >

Najlepšiu dostupnosť úverových informácií predstavuje Poľsko (8 bodov), najnižšiu Maďarsko (6 bodov).

Ochrana menšinových investorov – cieľom tohto indikátora je zhodnotenie ochrany menšinových akcionárov, ako aj práva akcionárov a transparentnosť spoločností. Rozsah indexu práv akcionárov sa podľa Doing Business hodnotí v škále od 0 do 10, v ktorom hodnotí práva a povinnosti akcionárov pri rozhodovaní celej spoločnosti. Krajiny V4 v tomto hodnotení dosiahli 6 bodov, pričom najlepší celosvetový výsledok dosiahol Kazachstan. Požiadavky transparentnosti spoločností sa týkajú najmä oblastí vlastníckych podielov, auditov a finančných vyhládok. Najlepší výsledok v rozsahu indexu transparentnosti spoločnosti sme zaznamenali pri Poľsku (8 bodov z možných 10), naopak, najhorší výsledok pri Česku (5 bodov z možných 10).

Platenie daní – hlavnou činnosťou tohto indikátora je zaznamenať celkový počet zaplatených alebo zadržaných daní alebo odvodov. Zahŕňa aj spotrebné dane a daň z pridanej hodnoty. Cieľom je analyzovať administratívnu záťaž pre podnikateľov, ktorá súvisí s platbou daní.⁵⁵ Najlepšie hodnotenie dosahuje Česko (81,42 bodov), aj keď v porovnaní s OECD nedosahuje regionálny priemer 83,32 bodov. Platenie daní v Česku trvá 230 hodín a je potrebné uhradiť 8 rôznych daní. Najzdĺhavejšie vybavenie daní je v Poľsku, ktoré priemerne trvá až 334 hodín za jeden rok.

Tabuľka 14 Porovnanie vybraných daní v krajinách V4

Názov dane	SR	ČR	HU	PL
Daň z príjmov PO	21,0%	19,0%	9,0%	19,0%
Daň z nehnuteľností	1,05%	4,00%	1 842HUF/m ²	22,66 PLN/m ²
Daň z pridanej hodnoty	20,0%	21,0%	27,0%	23,0%

Zdroj: THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.05]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/en/rankings>>

Daňový systém je jedným z najdôležitejších faktorov, ktoré ovplyvňujú podnikateľské prostredie. Zahraniční investori sa pred investovaním zaujímajú o daňové zaťaženie a náklady práce v krajine. Aj keď sú dane hlavným príjmom štátnych rozpočtov, vysoké daňové zaťaženie obmedzuje vývoj podnikateľského a investičného prostredia. Ak krajiny chcú byť aj naďalej konkurencieschopné na medzinárodnom trhu, musia stanoviť

⁵⁵ THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business* 2019. 2019. [online]. [cit. 2019.03.10]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/en/rankings>>

primerané daňové zaťaženie. Ďalšou možnosťou ako zvýšiť konkurencieschopnosť je poskytnutie investičných stimulov, ako daňové úľavy, daňové prázdniny, a pod.

V porovnaní so všetkými členskými krajinami EÚ, najvyššiu sadzbu dane z pridanej hodnoty vykazuje Maďarsko (27%) a najnižšiu Luxembursko (17%). Priemerná sadzba dane z pridanej hodnoty v EÚ predstavuje 21 %, pričom každoročne dochádza k jej zvýšeniu. Hlavným dôvodom je fakt, že daň z pridanej hodnoty predstavuje vo väčšine členských štátov hlavný príjem zdrojov do štátneho rozpočtu. Priemerná sadzba dane z príjmov PO v EÚ je na úrovni 21,30 %. Maďarsko je krajinou s najnižšou sadzbou dane z príjmov PO v celej EÚ, konkrétne predstavuje 9 %. V porovnaní s ostatnými krajinami V4, tak Maďarsko predstavuje krajinu, ktorá by mohla byť ideálnym miestom pre podnikanie.

Cezhraničné obchodovanie – indikátor sa zaoberá časom a nákladmi, ktoré súvisia s exportom alebo importom tovarov. Následne sa ním skúmajú tri základné postupy. Prvým je súlad dokumentov, ktorý zahŕňa všetky dokumenty žiadané zákonom pri cezhraničnej preprave tovarov. Druhý postup predstavuje colné odbavenie a kontrola v prístave alebo na hraniciach medzi krajinami. Posledným postupom je vnútroštátna preprava, ktorú chápeme ako prepravu medzi skladom a prístavom.⁵⁶ V hodnotení tohto indikátora, krajiny V4 zastávajú 1. miesto, avšak toto miesto si delia s viacerými krajinami. Dôvodom prečo krajiny V4 majú takéto umiestnenie je ich vysoká miera zapojenia do medzinárodného obchodu. Vyšehradskú štvorku môžeme charakterizovať ako malé, otvorené krajiny, ktoré sú ale zároveň vysoko závislé od zahraničného obchodu.

Vymáhanie plnenia zmlúv – cieľom indikátora je zmerať čas a náklady pri riešení sporu medzi obchodnými zmluvnými stranami využitím príslušného súdu. V konečnom dôsledku hodnotí čas od podania, resp. doručenia obchodného prípadu až po vykonanie rozsudku súdom. Medzi náklady, ktorými sa indikátor zaoberá patria advokátske a súdne poplatky a poplatky za výkon rozhodnutia.⁵⁷ Maďarsko je v tomto bode krajinou, ktorá získala lepšie hodnotenie (70,98 bodov) ako je regionálny priemer krajín OECD (67,65 bodov). Z hľadiska času, Maďarsku trvá súdny proces približne 605 dní, v Česku 678 dní, v Poľsku 685 dní a na Slovensku 775 dní. Najvyššie náklady spojené so súdnym vymáhaním

⁵⁶ THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business 2019*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.10]. Dostupné na internete: < <http://www.doingbusiness.org/en/rankings> >

⁵⁷ THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business 2019*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.11]. Dostupné na internete: < <http://www.doingbusiness.org/en/rankings> >

zaznamenávame pri Česku, ktoré predstavujú 33,8 % z hodnoty požadovanej pohľadávky. Naopak, najnižšie náklady evidujeme v Maďarsku, ktoré predstavujú 15 % z hodnoty pohľadávky.

Riešenie platobnej neschopnosti – tento indikátor hodnotí potrebný čas a náklady pri vymáhaní dlhu a mieru návratnosti investície pre veriteľov. V rámci porovnania, najlepšiu pozíciu zastáva Česko s 80,05 bodmi, pričom priemer OECD krajín je na úrovni 75,21 bodov. Priemerný čas strávený vymáhaním dlhov v Česku predstavuje 2,1 roka, v Maďarsku 2 roky, v Poľsku 3 roky a na Slovensku až 4 roky. Najvyššiu mieru návratnosti sme zaznamenali v Česku, a to konkrétne 67,4 v USD centoch. Najnižšiu mieru návratnosti predstavuje Maďarsko (44,2 USD v centoch), ktoré zároveň dosahuje najhoršiu pozíciu spomedzi krajín V4 v danom hodnotení.

5 Návrhy na zlepšenie

Podnikateľské prostredie pozostáva z množstva podmienok, ktoré ovplyvňujú schopnosť efektívneho fungovania podnikov. Ide predovšetkým o podmienky týkajúce sa v oblasti technologických, právnych, politických a kultúrnych aspektov, ktoré sa dotýkajú realizácie podnikateľského procesu. Kľúčovou úlohou podniku je tak pochopenie a prispôsobenie sa určeným podmienkam s cieľom zvýšiť svoju konkurencieschopnosť. Vo všeobecnosti môžeme zhrnúť, že kvalita podnikateľského prostredia závisí od transparentnosti a jednoduchosti určených pravidiel pre podnikanie. Prostredníctvom týchto pravidiel sa vládne orgány snažia zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov na domácom i zahraničnom trhu, zefektívniť hospodársku súťaž medzi podnikmi a zvýšiť investície plynúce zo zahraničia. Kvalitné podnikateľské prostredie tak predstavuje elementárny predpoklad trvalo udržateľného ekonomického rastu krajiny, zvýšenia životnej úrovne a celkového blahobytu krajiny. Preto sa v tejto časti diplomovej práce budeme hlbšie venovať možnostiam zlepšenia vybraných faktorov, ktoré do výraznej miery ovplyvňujú podnikateľské prostredie krajín V4.

Jedným z najzávažnejších faktorov je **korupcia**, ktorá obmedzuje vývoj podnikateľského prostredia predovšetkým v Slovenskej republike a v Maďarsku. Vysoká miera korupcie so sebou prináša ďalší nežiaduci efekt vo forme slabej transparentnosti vo verejnom obstarávaní. V teoretickej časti sme spomínali, že podnikateľské prostredie možno skvalitniť pomocou reforiem. Jednou z reforiem v oblasti finančného riadenia je zverejňovanie informácií o vládnych i firemných rozpočtoch. Aby sa zabránilo veľkým daňovým únikom, krajiny by mali zverejňovať aj údaje o majiteľoch firiem. Dôležitým bodom zabránenia korupcie najmä v Maďarsku, no aj na Slovensku, je potrestanie všetkých bez ohľadu postavenia a moci. S touto situáciou má problém predovšetkým maďarská vláda, ktorá neustále odmieta väzobne stíhať politické subjekty. Spolupráca vládnych orgánov s podnikmi, resp. občanmi v oblasti korupcie, by mohla priniesť zlepšenie vzájomných vzťahov a postupne budovať dôveru občanov v štát. Takáto spolupráca je želaná najmä v Slovenskej republike, ktorá sa v roku 2018 otriasla v základných demokratických princípov po vražde investigatívneho novinára.

Druhá reforma sa týka oblasti **regulácie podnikania** v krajinách V4. Potrebnú reguláciu vidíme predovšetkým v znížení počtu zákonov a v zlepšení ich kvalít. Mnohé prosperujúce krajiny uplatňujú zásadu „One In Two Out“, ktorá prispieva k znižovaniu

regulačného zaťaženia pre podnikateľov. Táto zásada spočíva v odstraňovaní nepotrebných legislatív tak, že pri každom novom vládnom návrhu, je nutné odstrániť dva staré zákony. Kontrolu ako vláda vykonáva regulačnú politiku, a teda prijíma a schvaľuje legislatívu, by mala byť v kompetencii nezávislého orgánu.

Zvýšenie transparentnosti vo verejnom obstarávaní v SR možno zabezpečiť monitorovacími zariadeniami, ktoré budú elektronicky zverejňovať tendre vo verejnom obstarávaní a kontrolovať proces, od zadania tendru až po jeho konečné vyhodnotenie. Medzi základné podmienky vo verejnom obstarávaní by malo patriť aj vymedzenie hmotnej alebo nehmotnej zodpovednosti v prípade preukázania predraženej zákazky.

Vysoká **administratívna** alebo **finančná** záťaž pre začínajúcich podnikateľov je charakteristická najmä pre Slovensko a Česko. Spočíva v dodržiavaní stanovených podmienok vládnych orgánov, prípadne iných inštitúcií, ktoré vydávajú potrebné licencie a povolenia. Ako príklad uvádzame získanie stavebného povolenia, ktoré v Česku trvá 246 dní a na Slovensku 300 dní. Snahou kompetentných inštitúcií by malo byť riešenie lehoty potrebnej na výkon daných úkonov tak, aby neodrádzalo potenciálnych podnikateľských subjektov vstúpiť na miestny trh. Pri už fungujúcich podnikoch na trhu, by vlády mali prijímať len také návrhy, z ktorých by nevyplývala ďalšia administratívna záťaž.

Keďže krajiny V4 sú charakteristické **nízkou vymožitelnosťou práv**, navrhujeme aby vlády príslušných krajín pristúpili zodpovednejšie k riešeniu tohto problému. Jednou z kľúčovou úlohou pri zefektívnení činnosti súdov predstavuje skrátenie času súdneho procesu. Ako sme už uviedli v praktickej časti záverečnej práce, súdny proces na Slovensku trvá až 775 dní. Zvyšné krajiny V4 nie sú na tom o nič lepšie. Tento čas možno znížiť zefektívnym dorúčením súdnych písomností, skrátením lehoty pri vydávaní rozsudkov, resp. predbežných opatrení ako aj zabezpečením odkladania súdnych procesov na kratší čas. Súdny proces ako taký, je spojený s vysokými finančnými nákladmi a byrokraciou, preto ďalej navrhujeme, zredukovať množstvo formalít, ktoré sťažujú prístup k súdom. Súčasná situácia naznačuje, že je čas pretransformovať súdnictvo tak, aby jeho kontrola prebiehala aj zo strany verejnosti. Týmto spôsobom môže vládna politika zabezpečiť zvýšenie dôveryhodnosti občanov v justíciu, ktorá je momentálne na veľmi nízkej úrovni v krajinách V4. Treba poznamenať, že skvalitnenie justície si vyžaduje aj posilnenie na personálnej úrovni, t. z. investovať do vzdelania a kvalifikácie budúcich sudcov, ktorá zabezpečí ich odbornosť pri súdnom rozhodovaní.

Pod **vládnymi výdavkami** si možno predstaviť výdavky vlády na nákup tovarov a služieb, ktoré tvoria podstatnú zložku pri výpočte HDP. Pri otázke znižovania vládnych výdavkov, možno rozdeliť ekonómov do dvoch skupín. Prvú skupinu predstavujú tí, ktorí tvrdia, že zredukovanie vládnych výdavkov spomaľuje hospodársky rast krajiny. Druhá skupina presadzuje názor, že obmedzenie vládnych výdavkov prinesie fiškálnu rovnováhu. Vplyv na vládne výdavky má samotné daňové zaťaženie, ktoré do výraznej miery ovplyvňuje podnikateľské prostredie. Naším odporúčaním pre krajiny V4 v oblasti fiškálnej politiky je prijať kroky, ktoré by podporovali rozvoj podnikateľského prostredia. Účinným riešením by mohlo byť zníženie daňových sadzieb a odvodov pre podnikateľské subjekty. Na druhej strane, riešenie vidíme aj v opačnej možnosti, a to vo zvýšení daňového zaťaženia. Ako príklad uvedieme Fínsko, ktoré patrí medzi krajiny s najvyšším daňovým zaťažením v EÚ. Tým, že Fíni odvedú vysoké dane do štátneho rozpočtu, očakávajú určitú protihodnotu od štátu vo forme poskytovaných kvalitných služieb (školsstvo, zdravotníctvo, doprava). To by ale pre krajiny V4 znamenalo (predovšetkým pre SR a HU), že je potrebné odstrániť korupciu na najvyššej úrovni a zlepšiť platobnú disciplínu podnikov. Tento konkrétny návrh v blízkej budúcnosti vidíme ako nerealizovateľný.

Ďalším faktorom, ktorý obmedzuje vývoj podnikateľského prostredia v krajinách V4 predstavuje zabezpečenie **ochrany minoritných investorov**. Najhorší výsledok hodnotenia v tejto oblasti sme zaznamenali pri Českej republike, pričom ale všetky krajiny V4 výrazne zaostávajú za priemerom OECD. Ako riešenie uvádzame reformu v legislatíve, ktorá by mala za následok zavedenia zákonov, ktoré by mali výrazný vplyv na práva a povinnosti nielen akcionárov ale aj majiteľov danej spoločnosti. Takéto zákony zavedené v Obchodnom zákonníku by predovšetkým chránili menšinových investorov v prípade zneužitia postavenia majiteľov spoločnosti za účelom vlastného obohatenia. Ďalej navrhujeme, aby podniky verejne zverejňovali všetky transakcie súvisiace s ich podnikateľskou činnosťou, čím by sme prispeli k zvýšeniu transparentnosti spoločnosti. Pre zabezpečenie transparentnosti spoločnosti, odporúčame kontrolovať transakcie prostredníctvom externého orgánu.

Veľmi slabé hodnotenie dosiahli krajiny V4 v hodnotení Doing Business v rámci **získavania stavebného povolenia**. Keďže celý proces je pomerne zdĺhavý, navrhujeme aby sa krajiny zamerali na zredukovanie potrebných úkonov potrebných pre získanie

stavebného povolenia. Týmto spôsobom by znížili celkový čas k získaniu stavebného povolenia a zjednodušili jeho postup.

V prípade Poľska a Maďarska existuje povinná kontrola zo zákona, ktorá overuje, či sú stavebné plány v súlade so stavebnými predpismi. Túto kontrolu vykonávajú licencovaní architekti alebo inžinieri. Preto jednou z možností ako zlepšiť podnikateľské prostredie na Slovensku a v Česku predstavuje zamestnávať kvalifikovaných inžinierov v oblasti kontroly stavebných plánov.

Podľa Indexu globálnej konkurencieschopnosti sú krajiny V4 najmenej konkurencieschopné **v inováčnej schopnosti**. Hlavným dôvodom je nedostatočná podpora vlády v oblasti vedy, výskumu a vývoja. Preto rastom finančných prostriedkov do tejto oblasti a prepojením s podnikaním by krajiny mohli byť na zahraničnom trhu viac konkurencieschopné. Pre Vyšehradskú štvorku je tiež potrebné pochopiť, že inovácie predstavujú hybnú silu ekonomiky, ktorá sa dotýka všetkých sektorov podnikania.

Exportná výkonnosť je tiež jedným zo spôsobov, ktorá zvyšuje kvalitu podnikateľského prostredia. Prostredníctvom exportných aktivít, podniky môžu zvyšovať produktivitu, a tým zabezpečovať konkurencieschopnosť. Keďže krajiny V4 sú proexportne orientované, uvedomujú si významnosť exportného sektora pre chod celého hospodárstva. Z exportnej analýzy vyplýva, že hlavní obchodní partneri (v dovoze i vývoze) V4 pochádzajú predovšetkým z EÚ. Najväčším obchodným partnerom predstavuje Nemecko, ktoré tvorí štvrtinu z celkového obchodu krajín V4. Je vysoko pravdepodobné, že zmeny na národných trhoch krajín EÚ ovplyvnia spôsob fungovania exportných politík V4. Preto navrhujeme diverzifikovať teritoriálne riziko, a teda zamerať sa na nové exportné trhy v prípade nízkeho dopytu alebo ekonomických neistôt v EÚ. Nové exportné možnosti vidíme pri rýchlo rozvíjajúcich sa trhoch ako je Čína a India. Vďaka rastúcej strednej triede v Číne, rastie aj ich dopyt po zahraničných tovarov a služieb. Ďalej odporúčame krajinám V4 rozvíjať vzájomný obchod aj so vzdialenejšími krajinami (napr. Kanada alebo Japonsko) a s niektorými krajinami z ASEANu (Singapur alebo Vietnam), ktoré za posledné desaťročie posilnili svoje miesto na zahraničnom trhu.

Záver

Vznik Vyšehradskej skupiny sa spája s historickými a geopolitickými okolnosťami na začiatku 90. rokov. Hlavným cieľom týchto krajín bolo vyrovnať sa s ekonomickými dôsledkami plánovej ekonomiky a nastoliť demokraciu. Tieto kroky postupne viedli k podpísaniu Vyšehradskej deklarácie z roku 1991, ktorou sa začal formovať proces vzájomnej spolupráce medzi krajinami.

V roku 2004, krajiny získali plné členstvo v EÚ a postupne sa začali viac orientovať na európsku zahraničnú politiku. Pristúpením do EÚ, krajiny získali členstvo v schengenskom priestore, ktorý umožňuje voľný pohyb tovarov a osôb v rámci celého priestoru. Získaním členstva v EÚ sa spolupráca medzi krajinami neukončila ale pokračovala v rôznych oblastiach rozvoja regiónu. Vzájomná spolupráca sa tak čoraz viac prehlbovala najmä v oblasti životného prostredia, bezpečnosti, cestovného ruchu, kultúry, spravodlivosti a energetiky. Napriek tomu, že Vyšehradská skupina bola založená najmä z politických dôvodov, v poslednom období ekonomická spolupráca medzi krajinami naberá na svojom význame.

Cieľom diplomovej práce bolo zhodnotenie zahraničnoobchodnej pozície Vyšehradskej skupiny a analyzovať jej vplyv na vývoj podnikateľského prostredia. Kvalitu podnikateľského prostredia v krajinách V4 sme zisťovali prostredníctvom vybraných indexov. Na základe indexu sme najprv zhodnotili vývoj pozícií krajín v posledných rokoch a zároveň sme analyzovali jednotlivé oblasti hodnotenia.

Ako prvý sme hodnotili Index globálnej konkurencieschopnosti, v ktorom sa najlepšie umiestnila Česká republika (29. miesto) za rok 2018. Z dlhodobého hľadiska dosahuje spomedzi Vyšehradskej štvorky najlepšie umiestnenia práve Česko. Dôvodom je lepšie bodové hodnotenie až v 9 pilierov tohto indexu. Výrazne vyššie bodové hodnotenie tak získala najmä pri pilieroch ako je infraštruktúra, vyspelosť finančného trhu, inovácie a inštitúcie. Nasleduje Poľsko na aktuálnom 37. mieste, ktoré dosahuje lepšie umiestnenie ako Česko pri pilieroch ako je veľkosť trhu a efektívnosť trhu tovarov. Slovensko a Maďarsko si medzi rokmi 2017 – 2018 výrazne zlepšili svoju pozíciu najmä v dôsledku zlepšenia inovačných schopností a inštitúcií. Napriek pozitívnemu vývoju pozícií, krajiny V4 sú determinované faktormi, ktoré naďalej sťažujú podnikanie. Za najväčšiu prekážku

v podnikaní v SR predstavuje korupcia. V Česku a Poľsku sú to prísne daňové predpisy a v Maďarsku je najväčšou prekážkou nedostatočné vzdelanie pracovnej sily.

Porovnaním Indexu ekonomickej slobody sme zistili, že najsilnejšiu pozíciu zastáva opäť Česká republika (23. miesto), ktorá zároveň ako jediná krajina z V4 patrí medzi prevažne slobodné krajiny. Za ňou nasleduje Poľsko (46. miesto), Maďarsko (64. miesto) a nakoniec Slovensko (65. miesto). Silnou stránkou Vyšehradskej štvorky v tomto hodnotení predstavuje predovšetkým sloboda obchodu a fiškálne zdravie. Naopak, slabými stránkami sú vysoké vládne výdavky a nízka vymožitelnosť práv. Súdný systém v SR ovplyvňuje korupcia, ktorá má za následok nedostatočnú transparentnosť vo verejnom obstarávaní. V ostatných krajinách V4 sa tiež vyskytuje korupcia najmä v spojení s vládnym obstarávaním. Najnižšie hodnoty v rámci hodnotenia získali krajiny V4 pri vládných výdavkoch, pričom v Maďarsku predstavovali až 47,7 % HDP. Pri slobode obchodu dosahujú všetky krajiny V4 rovnakú hodnotu (86,9 zo 100), pričom môžeme poznamenať, že krajiny sú trhovo orientované a otvorené voči medzinárodnému obchodu.

Tretím sledovaným indexom bol Doing Business, ktorý hodnotí výkonnosť ekonomík v 10 oblastiach. Porovnaním krajín sme zistili, že najlepšiu pozíciu zastáva Poľsko (33. miesto), za ním nasleduje Česko (35. miesto), Slovensko (42. miesto) a Maďarsko (53.miesto). Avšak je potrebné poznamenať, že krajiny V4 sa medzi rokmi 2018-2019 zhoršili v rámci umiestnenia. Zároveň ani jedna krajina nedosiahla priemer krajín OECD (77,80 bodov), pričom sa k tomu najviac priblížilo Poľsko so 76,95 bodmi. V rámci konkrétnych oblastí, najlepšie hodnotenie dosiahli krajiny V4 v zahraničnom obchode (100 bodov), pričom sa nachádzajú na prvom mieste zo všetkých 190 krajín. Slovenská republika získala výrazne lepšie hodnotenie ako zvyšné krajiny pri registrácii majetku, kde je potrebné vykonať tri procedúry, ktoré trvajú približne 16,5 dňa. Naopak, problematickými oblasťami SR predstavuje začatie podnikania, ktoré môže trvať až 33 dní a je potrebné vykonať 8 úkonov. Získanie stavebného povolenia trvá najdlhšie tiež na Slovensku, a to konkrétne až 300 dní. Druhé najlepšie hodnotenie Česka sme zaznamenali pri získaní elektrickej energie. Prístup k elektrickej energii urýchlila tým, že vyškolila personál na riešenie pripojovacích aplikácií. Podobne ako Slovensko, aj Česko dosiahlo najhoršie hodnotenie v rámci začatia podnikania a získania stavebného povolenia. V súčasnosti sa snaží Česko uľahčiť začatie podnikania prostredníctvom zavedením nižších poplatkov najmä pre spoločnosť s obmedzeným ručením. Druhé najlepšie

hodnotenie dosiahlo Poľsko pri riešení platobnej neschopnosti najmä z dôvodu zriadenia centrálného registra reštrukturalizácie a konkurzov. Jednou z najvýraznejších problematických oblastí aj v Poľsku predstavuje začatie podnikania, ktoré trvá až 38 dní. Ďalšími problémami v Poľsku predstavujú zložité platenie daní a prístup k elektrickej energii. Maďarsko dosiahlo svoje najlepšie hodnotenie vo vymáhaní plnenia zmlúv najmä v dôsledku zavedenia elektronického platenia súdnych poplatkov. Najhoršie umiestnenie dosiahlo Maďarsko v oblastiach prístupu k elektrickej energii a ochrany minoritných investorov.

Zoznam použitej literatúry

1. BALASSA, B. 1965. *Trade Liberalisation and „Revealed“ Comparative Advantage*. In The Manchesterschol of Economic and Social studies, 1965, vol. 33, issue 2. s. 99-123
2. BALLASA, B., NOLAND, M. 1989. *Revealed Comparative Advantage in Japan and the United States*. In Journal of International Economic Integration. 4(2). 8-22
3. BAUEROVÁ, H. 2018. *The V4 and European Integration*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.09]. Dostupné na internete: <https://www.politicsincentraleurope.eu/documents/file/VISEGRAD_us_CELEK.pdf>
4. BAUEROVÁ, H. 2018. *Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.09]. Dostupné na internete: <https://www.politicsincentraleurope.eu/documents/file/VISEGRAD_us_CELEK.pdf>
5. BUSINESS INFO. 2012. *Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020*. 2012. [online]. [cit. 2019.03.12]. Dostupné na internete: <<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/exportni-strategie-cr-2012-az-2020-7148.html#!&chapter=3>>
6. DREWS, A. 2016. *Comparison of The Economic Business Conditions In The Countries Of The Visegrad Group*. 2016. [online]. [cit. 2019.02.10]. Dostupné na internete: <http://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/AUNC_ZARZ/article/viewFile/AUNC_ZARZ.2016.006/9685>
7. EXPORTNÍ GARANČNÍ A POJISTŮVACÍ SPOLEČNOST. 2019. *Obchodní strategie*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <<https://www.egap.cz/dokumenty/obchodni-strategie.pdf>>
8. HERITAGE. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.02]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/about>>
9. HERITAGE. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.02]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/>>
10. HERITAGE. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.02]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/book/chapter>>
11. HERITAGE. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org>>
12. HERITAGE FOUNDATION. 2018. *2018 Index of Economic Freedom*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.05]. Dostupné na internete: <http://www.iberglobal.com/files/2018/heritage_2018.pdf>
13. HERITAGE FOUNDATION. 2019. *2019 Index of Economic Freedom*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/explore>>

14. Hinloopen, J. 2001. On the empirical distribution of the Balassa Index. *Review of World Economics*. 137(1). 13. 1-49.
15. HIRIYAPPA, B. 2018. *Business Environment*. 1. vyd. Praha: PublishDrive, 2018. 118 s. ISBN 978-1521258767.
16. Jasiecki, K. 2016. *Economic Cooperation Among the Visegrad Countries*. 2016. [online]. [cit. 2019.02.10]. Dostupné na internete: <<https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/12433/The-Visegrad-Countries-in-Crisis-%20ed.-J.-Pakulski-2016.pdf?sequence=1>>
17. KARELOVÁ, K. 2016. *Komparácia kvality podnikateľského prostredia krajín V4*. [elektronický zdroj]. In Almanach: Vedecký časopis. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, Ekonomická univerzita v Bratislave, 06/2016. 11. Ročník, č.2, s. 68. [cit. 2019. 01. 28]. ISSN 1339-3502. Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_2-2016_spolu_1.pdf>
18. KITA, J. a kol. 2010. *Marketing*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 411 s. ISBN 978-80-8078-327.3.
19. KUKE PFR Group. 2017. *Annual Report 2017*. 2017. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <file:///C:/Users/Uzivatel/Downloads/annual_report_2017.pdf>
20. MA, A. S. 2013. *Revealed Comparative Advantage Measure: ASEAN-China Trade Flows*. In *Journal of Economics and Sustainable Development*. 4(7). 136-145
21. MACHKOVÁ, H. 2015. *Mezinárodní marketing*. 4 vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 200 s. ISBN 978-80-247-5366-9.
22. MAĎARSKÁ EXPORTNO-IMPORTNÁ BANKA. 2019. *About Exim*. 2019. [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné na internete: <<https://exim.hu/en/about-exim?start=1>>
23. MILLER, T. – KIM, B.A. – Roberts, M. J. 2018. *2018 Index of Economic Freedom*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.03]. Dostupné na internete: http://www.iberglobal.com/files/2018/heritage_2018.pdf
24. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. 2015. *Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov Slovenskej republiky na obdobie 2014-2020*. 2015. [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné na internete: <<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1034&navID2=1034&sID=111&id=8991>>
25. MZVaEZ. 2018. *Ekonomická informácia o teritóriu*. 2018. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <<https://www.mzv.sk/documents/633617/620840/Po%C4%B5sko+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2018>>

26. OEC. 2017. *Economic Complexity Ranking*. 2017. [online]. [cit. 2019.03.16]. Dostupné na internete: < <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/idn/>>
27. POLSKÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ PODNIKANIA. 2019. *About PARP*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.09]. Dostupné na internete: <<https://www.parp.gov.pl/index.php/component/parpabout/>>
28. RUŽEKOVÁ, V. 2016. *Clá v medzinárodnom obchode*. 2016. [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné na internete: < <https://www.sario.sk/sites/default/files/files/Ruzekova%20-%20SARIO%20-%20cla%20v%20MO.pdf>>
29. SARIO. 2019. *Financovanie exportu*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.12]. Dostupné na internete: <https://www.sario.sk/sk/exportujte-do-zahranicia/financovanie-exportu>
30. SCHWAB, K. 2018. *The Global Competitiveness Report 2018*. 2018. [online]. [cit. 2019. 02.22]. Dostupné na internete: < https://www.cdi.org.pe/pdf/IGC/2018/The_Global_Competitiveness_Report_2018.pdf>
31. SYNEK, M. - KISLINGEROVÁ, E. a kol. 2010. *Podniková ekonomika*. 5 vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. 528 s. ISBN 978-80-7400-336-3.
32. ŠIMÁKOVÁ, J. 2016. *Gravitační modelování vztahu mezi volatilitou devizového kurzu a zahraničním obchodem ve Visegrádské skupině*. [elektronický zdroj]. In ACTA VŠFS: Ekonomické studie a analýzy. Praha: Vysoká škola finanční a správní, z.ú., 1/2016. vol. 10, s. 18. ISSN 1802-7946. Dostupné na internete: < <https://sekarl.euba.sk/ar-leu/sk/csg/?repo=eurepo&key=92686936075>>
33. THE FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION FOR FREEDOM. 2017. *3 reasons why Ease of Doing Business in a country is important*. 2017. [online]. [cit. 2019.02.08]. Dostupné na internete:< <https://asia.fnst.org/content/3-reasons-why-ease-doing-business-country-important>>
34. THE WORLD BANK. 2018. *Doing Business 2018*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.04]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>
35. THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business 2019*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.11]. Dostupné na internete: < <http://www.doingbusiness.org/en/rankings>>
36. THE WORLD BANK. 2019. *Doing Business 2019*. 2019. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: < http://www.worldbank.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf >

37. THE WORLD BANK. 2018. *Doing Business*. 2018. [online]. [cit. 2019.03.04]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>
38. TRADE MAP. 2019. *About ITC*. 2019. [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné na internete: < <http://www.intracen.org/itc/about/>>
39. TRADE MAP. 2018. *Trade Indicators*. 2018. [online]. [cit. 2019.03.16]. Dostupné na internete: < <https://www.trademap.org/Index.aspx>>
40. TRADE MAP. 2017. *Trade statistics for international business development*. 2017. [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné na internete: < <https://www.trademap.org/Index.aspx>>
41. TRADING ECONOMICS. 2019. *Main Indicators*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.15]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/indicators>>
42. VISEGRAD GROUP. 2019. *Visegrad declaration 1991*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.04]. Dostupné na internete: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-2>>
43. VISEGRAD GROUP. 2019. *The Visegrad Four: Further Room for Cooperation*. 2019. [online]. [cit. 2019.02.09]. Dostupné na internete: < <http://www.visegradgroup.eu/students-section/the-visegrad-four> >
44. VOKOROKOSOVÁ, R. 2004. *Komparatívne a konkurenčné výhody v období globalizácie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2004, 155 s. ISBN: 80-225-1854-9.
45. WORLD ECONOMIC FORUM. 2013. *The Global Competitiveness Report 2012-2013*. 2013. [online]. [cit. 2019.02.06]. Dostupné na internete: <http://www.economy.ge/uploads/ek_ciprebshi/reitingebi/reitingebi_eng/gci.pdf>
46. WORLD ECONOMIC FORUM. 2018. *The Global Competitiveness Report*. 2018. [online]. [cit. 2019.02.26]. Dostupné na internete:< <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/>>